

Jon Ripia Agaa

Aba ripiare Jon-me remaa lapatalore Yesumi napiaanu kogono madaa remaa tisa-pulu niaame Yesu Gote-na ora gialua loa Raba Meape Aa yadade lo makuaaema. Onaa medalomame Yesu madaa kone rulaasimi pare medaloma nipuna iaa-rupa pirua nipu kedaa waru mea kasimi. Sapta 13-17 remaa adalimi raburi Yesu nipuna disaipel aanu raapu pirisa rabu soldia aanumi nipu aditalo ipisimi. Goa pua kedaa kasimi pare Yesumi disaipel aanu epe agaa lakeloa nimu puri kasa. Sapta medalomana remaare Yesu adi rua koso laawa repena polopeane tisimi. Goa pisimi pare matmat-para wala rekenalua nipuna disaipel aanumi nipu adesimi.

Ona paake rume remaare Jon-na tisade buk medaloma-para naia pare medaloma Sapta 8-para tapa ia.

Jon-me buk-narupare Yesu onaa rayo kagaa oro yaalo piraama lama pope kone wasupana agaa lagisa. Gore pa amaa gea-pulu abia page orope page pa pirualima. Goa pea pare niaame Yesu nipuri pora ora ria page ora agaa ria page oro yaalo pirape kone wasupa nipu yaade lo koneme niaa kagaa ma-piraalia. Jon-me oyaenu waru adoa agaa lapaaya. Nipumi bret-para paa-para sipsip-para ipa waini-para epe eta ini page go rayo madaa remaa lapaaya.

Robonu gupa adamina:

Jon-me agaana re lapaaya (1.1-18)
 Jon Baptais page Yesuna disaipel aanuna remaa
 page (1.19-51)
 Yesu nipuna kogono pisa remaa (2.1-12.50)
 Yesu Jerusaleme su-para pirua ada ru-nane
 pirisa remaa (13.1-19.42)
 Yesu matmat-para wala rekenaloa onaanumi
 nipu adesimi remaa (20.1-31)
 Yesu Galili su-para ipisa remaa (21.1-25)

Agaame aa aulua niaana rikiraana epa pia

¹ Abade su yaa lapo nawarini rabu Gote-na
 Agaa* aba pirisa. Go Agaare nipuna bipa nipu
 Gote-rupa pirisa. ² Aba ripiare go Agaa nipu
 Gote raapu pirisipi. ³ Gote-me oyaeyae rayo
 go Agaame warisa-pulu wariape yae meda pa-
 rupa naopapasa. ⁴ Go pirisa Agaare nipuna
 kagaa piraama laama pope kone isa-pulu nipumi
 go kone su amaa mea ipua onaanuna robaa-
 para paa mea kasa. ⁵ Go paare ora ribaane-
 para roasa-pulu ribaana wae yaenumi go paa
 namaudunaaya. ⁶ Gote-me aa medana bi Jon
 temenalo mea rapaasa. ⁷ Go aamere go epe
 paa madaa agaa laketalo ipisa. Laketalo ipisa
 pare onaanumi go agaa pagoa Yesu madaa kone
 rulaminalo ipisa. ⁸ Go aare nipu go paa meape
 aa-daa dia yapare nipumi mo paa madaa agaa
 laketalo ipisa. ⁹ Ora go epe paare su amaa madisa

---

* **1:1:** Ora abade oyae medaa nai rabu Agaa aba pirisa. Go Agaa madaare Goteme go su yaa lapo page oyae rayo page maopaasa. Go Agaa nipu go suna ipua epaa omoa wala rekoa niaa rapu go pia-daa go Agaare Yesu Kraisi yaade.

rabu onaa rayona robaa-para makuaa adenalo paa katalo ipisa.

¹⁰ Go Agaare su amaa ipisa. Gote-me warisa yaere go Agaame warisa. Nipu epa Agaa pirisa pare onaanumi go Agaa waru na-adesimi.

¹¹ Go Agaare nipuna adaare-para epa pirisa pare nipuna onaanumi nipuna agaa gimoa napagesimi. ¹² Go rabu onaa medalomame nipuna pora kurua nipu madaa kone rulaeme. Goa peme-pulu Gote-me nimu ora nipuna nogo naakirupa mapiraaya.

¹³ Nimu Gote-na nogo naakirupa piruaeme agi aaraa lapome madini nogo naaki napiruaeme. Dia, nimuna aaraare Gote padaneme madisa-pulu rado-rupa piruaeme.

¹⁴ Go Agaare nipu yogane maawa sana aarupa piruare niaana rikiraana epa pirisa. Nipuri nipuna Aapana Si padane ya-pulu Aaraana puri paa mu pirina adema. Niaana rikiraana pirisa rabu ora agaa-para raba meape kone page nipuna robaa-para rulatabesa. ¹⁵ Jon-me nipu madaa gupa lakesa: Go aa madaare neme abade agaa gupa sude: Nipuri nina masaa-nane epalia pare nipuna purimi ni maoge yaalia. Nipu aa mudu piralia pare ni abi namadini raburi nipu aba pa pirisa lagesude.

¹⁶ Nipuna epe raba meape kone-para titame omea-para rulatabena nipumi niaa padane padane laatapu epe raba meapa kone page titame omea page gisa. ¹⁷ Gore Gote-me rekena agaa kasa rabu Moses-me mea ipisa. Goa pisa pare epe kone-para ora agaa-parare Yesu Kraisme mea ipisa. ¹⁸ Aa medame Gote ora na-ademe.

Ora dia. Mo nipuna naaki nipu padane Gote raapu medaa-rupa pipi. Go naakimi nipuna Aapana agaa niaa piri-para mea ipua waata.

*Jon Baptais-mi agaa lapedepesa
(Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Luk 3.1-18)*

¹⁹ Jerusalem su-para piri Juda aanumi Gote-na miru irae aanu-para Livai aa-para nimu rayo Jon piri-para mea repaasimi. Goa pua nimumi Jon agaa gupa misimi: Nere aapi ya? ²⁰ Go rabu Jon-me agaana kudiri pi redepe ne agaa gupa lakesa: Niri Krai-daa dia sa. ²¹ Go rabu nimumi lalo: Gore nere Krai-daa dia yaana-ga nere Elaija yapae simi. Dia sa. Gore ne Gote-na agaa lakene aa ya? Dia sa. ²² Go rabu nimumi wala lapopa Jon-para lalo: Gore nere aapi yapae simi. Niaame mo niaa mea repaarimi aanu-para agaa waru ipua laketema-pulu ne-parare niaame ake teme ya? ²³ Go rabu Jon-me Aisaia-na agaa mogeawa lakesa: Niri gupa pulalo pi: Neme onaa napiri su-para agaame yalano: Aa Mudu-na pamuape pora maredepo yaatapape to sa.

²⁴ Go agaa mulalo pisimi aanuri Farisi aanuna rurumi o taasimi. ²⁵ Nimumi Jon agaa meda wala agaa gupa misimi. Gore nere Krai-daa dia laede. Go page nere Gote-na agaa lakene aa-daa dia laede. Go page ni Elaija dia laede. Goa pea-ga neme onaana baptais-ri akolo kate pae simi. ²⁶ Goa simi rabu Jon-me gupa sa: Neme pa ipame baptais meaayo pare nimina rikiraana aa meda rekaaya pare naniminaaeme. ²⁷ Go aare nina masaa-nane epalia pare nipu ora epe aa ya-pulu nipuna aariti esepea kege radepepa palua sa.

²⁸ Apo agaare Betani su-para pisa. Go suri ipa Jordan-na mone pane go su-para Jon-me baptais kalaama pirua sa.

Yesuri Gote-na sipsip mena-rupa pirisa

²⁹ Ekeraa-nanere Jon-me Yesu ipisa rabu adoa lalo: Adalepa. Gote-na sipsip si-rupa ya-pulu nipumi su amaa piri onaa rayona pupitagi ne kone wae rayo mea rubaalia. ³⁰ Go aa madaare abade neme gupa sude: Nina masaa-nane aa meda epalia pare nipu ni namadini rabu nipu aba pirisa-pulu nipu adaape pia. ³¹ Neme abade nipu na-adesu pare Juda onaanumi nipu adenalo baptais meaata ipisude sa.

³² Jon agaa gupa lakesa: Neme aba Holi Spirit yaa nona plane biyaa ipua Yesuna aaluna epa pirisa rabu adesu. ³³ Go raburi niri Yesu yapae lo waru naniminaasu pare Gote-me ni gupa lagisa: Holi Spirit yaa nona plane biyaa ipua aa meda madaa epa piraliade aamere Holi Spirit-na baptais meala epalia sa. ³⁴ Jon-me wala lalo: neme ora adawa pare nipu Gote-na Si ria yaade sa.

Yesumi nipuna disaipel aa medaloma aba mapi-raasa

³⁵ Ekeraa-nane Jon nipuna disaipel aa laapo raapu pirisimi. ³⁶ Go rabu Yesu pamualaina adoa nipumi lalo: Nipu adalepa. Go aare Gote-na sipsip mena si yaade sa. ³⁷ Mo disaipel aa laapome go agaa pagoa Yesu rata mea pisipi. ³⁸ Rata mea pisipi rabu Yesumi pereke tua nipu adesa-pulu agaa gupa misa: Gore nipiri ake asapipi? Nipu lapome lalo: Rabai, nere aapina ada-para pi? Go bi Rapaina re-re tisiaa teme. ³⁹ Go rabu nipumi

lalo: Epa adalepa. Goa sa-pulu nipu raapu pua nipu piri ada-para pua pirisimi. Go yapi rayo nipu raapu pirisimi. Ada-para pirina naare noganane pabola popesa.

⁴⁰ Gore aa laapome Yesuna agaa pagesipi go aa medare Yesu raapu pisipi. Go aa-na biri Andru nipu Saimon Pita-na ame pirisa. ⁴¹ Go rabu Andru-mi ame Saimon adasaawa agaa gupa lakesa: Niaame Mea Repae Aa aba adama sa. Mea Repae bina re gupa Mesaia Kraisa teme. ⁴² Go rabu Andru-mi ame Yesu piri-para mea ipisa. Yesumi go ame adoa lalo: Nere Jon-na si Saimon yapare oropere nena bi Sifas† teme sa. Go bi perekeare Pita temena pare go bina re-re aana yaade.

Yesumi Nataniel-para Filip lapopare ipulupa sa

⁴³ Ekeraa-nane Yesu nipu Galili su-para polalo pisa-pulu nipumi Filip adasaawa lalo: Saa bana sa. ⁴⁴ Filip-ri nipu madini suri Betsaida. Go adaare-re Andru Pita laponadaare-para pirisipi. ⁴⁵ Gore Filip-mi Nataniel asapuare gupa lakesa: Moses-me abade rekena agaa madaa remaa tisade aare niaame aba adasaarima. Gote-na agaa lakene aanumi page go aa epalialo pepa madaa tu isimide. Goa aare Nasaret su-para piri Josep-na si yaade sa. ⁴⁶ Goa sa-pulu Nataniel-me agaa gupa misa: Gore epe yaenuri Nasaret su-para mada epena ya? Filip-mi agaa go-rupa sa: Adola bana sa.

---

† **1:42:** Sifas-na bi-ri adaa agaa Arameik madaa maasimi. Goa pea pare Grik onaana adaa agaa madaa bi. Pita maasimi. Go bi lapo ratana rere aana teme.

⁴⁷ Gore Yesumi Nataniel nipu piri ipisa rabu nipu agaa gupa lakesa: Go aare nipu ora Israel aa meda yaade. Nipumi yaa agaa nane aa yaade sa. ⁴⁸ Go rabu Nataniel-me nipu-para agaa gupa misa: Niri aa-rabu makuaari ya? Gore Yesumi lalo: Abade Filip nipi repena fik re-para piralaina adawade. ⁴⁹ Goa sa rabu Nataniel-me lalo: Tisaa, ne ora Gote-na Si yaade. Ne ora Israel onaana aa mudu pi sa. ⁵⁰ Goa sa rabu Yesumi lalo: Neme nere mo repena fik re-para pirae lawadega go madaa kone rulaari ya? Orope adali yaena purimi go abia adae yaenu maoge yaalia sa. Orope yae medalomame nina puri waru mea waatea. ⁵¹ Yesumi nimu-para lalo: Neme ora ria lagialo. Oropere yaa-para pora lobenaloa Gote-na ensel-nu ni nipuna Onaanu Raapu Pirape Aa madaa epala puala palia-daa adalimina sa.

2

Aa medame Kana su-para ona rumaasa

¹⁻² Wala yapi laapo dia naloa aa medame Galili su ru-nane pirua Kana adaare-para ona rumaasa. Nipumi ona rumaasa-pulu Yesuna agi-para nipuna disaipel aanu-para yaasimi rabu adola ipisimi. ³ Nimumi yawe eta aba noa oropere wain ipa dia sa rabu Yesuna agimi nipu-para lalo: Nimuna ipa wain dia yaade sa. ⁴ Gore Yesumi lalo: Go ona, nina kogono aa neme agaa meda abi nakelape. Nina kogono pape yapi diri abi naepea. ⁵ Goa pisa rabu Yesuna agimi disaipel aanu gupa lakesa: Nipumi gupa pipape teare nimimi goa ora pipape sa.

⁶ Go ada aana-me warini ipa pe oraapu isa. Go aana pe padanere wabola piralade pe dila nona plane isa. Juda aanu nimuna rekena kone isimi-pulu oro yaalo nimuna waswas tape ipa pe mea isimi. ⁷ Yesumi nipuna disaipel aanu-para lalo: Mogo aana pe madaa ipa nalepa sa. Goa sa-pulu nimumi no rubia palala pua isimi. ⁸⁻⁹ Go rabu Yesumi nimu-para lalo: Abia go ipa meda noria pua mo eta surube aa pua katapa. Nimu mo ipa mea pua kasimi rabu mo aame mo ipa rede pea pame mea nadesa. Go yaere abade pa ipa pirisa pare abia ipa wain-ga go eta surube aame ipa aapara mea pae loa namakuaasa. Yapare ipa no pabe kogono aanu nimumi adesimi. Goa peapulu mo eta surube aame mo ona rumaatalo pi aa-para lakeloa ipu sa. ¹⁰ Go rabu nipumi lalo: Aa medalomame epe ipa wain aba rumaainaloo onaanumi adaapu nenaloare wala orope wae wain rumaasimi. Goa peme pare neme epe wain orope mea rumaariaa sa.

¹¹ Go puri pane kogonore Yesumi Galili su robo ru-nane aaya Kana adaare-para aba ripima pisa. Go adaare-parare Yesumi nipuna epe paana puri wanaloo nipuna disaipel aanumi nipu madaa kone rulasimi.

¹² Goa puare Yesu-para nipuna agi-para amenu-para disaipel aanu-para mo Kaperneam adaare-para pua pirisimi.

*Yesu Juda aanuna adaa lotu ada-para pisa
(Mat 21.12-13; Mak 11.15-17; Luk 19.45-46)*

¹³ Gore Juda aanuna Pasova yawe ne adaa yapi di rudu sa-pulu Yesu Jerusalem su-para pisa.

¹⁴ Lotu ada ru-nanere aanumi maket pua gawa sipsip yaa madaa yoto mealaina Yesumi adesa. Goa pua mone sens pape aanu reke madaa pirina adesa. ¹⁵ Yesumi ope mua ote meda waria apo mena-para mena puni aanu-para lotu ada amaa-nane ratu tisa. Go page mo mone misimi aanuna reke musaawa mone lakepe rubebe pisa. ¹⁶ Go rabu mo yaa madaa yoto mealae aanu-para Yesumi lalo: Go yaanu amaa mea pulupa. Nina Aapana lotu ada namabebolatepa. Dia nimina stua ada-rupa namula tapape sa. ¹⁷ Goa sa rabu nipuna disaipel aanumi Gote-na agaa i buk madaa kone wala rulasimi. Mo buk madaa agaa gupa isa: Gote, nena lotu ada madaare neme kone mapiraae-pulu nina pu robaa ora rekoaaya.

¹⁸ Go rabu Juda aanu Yesu agaa gupa misimi: Niaame nena puri waru adama-na-ga ake plane napiaa kogono pali-daa adalima pae simi. ¹⁹ Yesumi nimu agaa gupa lakesa: Nimi go Gote-na ada kilipialimi rabu neme yapi repona ru-para wala wariabalua. ²⁰ Goa sa rabu nimumi pogolasaawa Yesu-para agaa wala gupa lakesimi. Neme go ada yapi repona ru-para mada wariali ya? Go lotu ada warisima diri maali 46-pela ru-para wariasima simi.

²¹ Yapare Yesumi lotu ada warialaria agaa lakesa rabu nipuna to yogane goa palia lo lakesa. ²² Gore orope Gote-me Yesu matmat madaa marekainalua nipuna disaipel aanumi mo sade agaa wala niminaasimi. Go rabu nimumi Yesuna agaa-para Gote-na buk madaa i agaa-para kone rulasimi.

Yesumi onaa rayona kone adoa niminaaya

²³ So Jerusalem su-para Pasova yawe ne adaa yapi di isimi rabu Yesu page pisa. Go rabu Yesumi napiaa kogono pisa-pulu onaa adaapumi nipu madaa kone rulasimi. ²⁴ Pare Yesumi onaa rayona kone adesa-pulu pa onaanu raapu piruapena kone narulasa. ²⁵ Nipumi onaa rayona robaa-para adokaru misa-pulu pa onaa medame nipu kone makuaae meda nalakesimi.

3

Yesu Nikodemus raapu agaa lala pasipi

¹ Farisi ruruna aa medana biri Nikodemus nipu Juda aanuna aa mudu pirisa. ² Go aame yapi meda ribaa Yesu piri-para ipua gupa sa: Tisaa, nere Gote-na agaa mogeainalo mea rapaasa. Go konere niaame makuaaema pare Gote ne raapu pia-pulu neme napiaa kogono epe-rupa pe sa.

³ Yesumi saa pi agaa gupa sa: Neme ne ora lagialo. Aa medame agina robaa-para wala napiralia-daare Gote-na Surube Su mada na-adalia sa. ⁴ Go rabu Nikodemus-mi lalo: Akea pua aa meda robaa-para wala mea madialia ya? Aa meda agina robaa-para wala piralia rabu rana laapo mada namadialia.

⁵ Goa sa rabu Yesumi lalo: Neme ora lagialo. Aa medamere nipu ipa-para Holi Spirit-para namua piraliare Gote-na Surube Su mada na-adalia.

⁶ Onaana yoganeme madini onaare yogane pa ia. Go page Holi Spirit-mi madini onaare Holi Spirit raapu pia. ⁷ Goa pea pare ne kagaa opainalo remaa lagiawade-ga kone adaapu nasape. ⁸ Po ripu nipuri aa-para popea palo mada na-ade.

Niaame nipuna kete-daa pagema raburi aa-para epea pae aa-para pea palo niaame na-adema. Holi Spirit-mi madini onaamere po ripu-rupa go yaena re mada ademe.

⁹ Goa sa rabu Nikodemus-mi lalo: Go lae agaa madaare akea pua kagaa palua ya? ¹⁰ Yesumi lalo: Nere ora Israel onaanuna profet ya-pulu neme go agaa naniminaate? ¹¹ Neme ne lagialo. Niaame agaa tema rabu niaana ade yae-para page agaa tema pare nimi rayome go agaa gimaleme. ¹² Neme go su amaa yaenuna re lagialo rabu kone narulaeme. Goa pea-pulu orope yaa madaa yaenuna re lagialua rabu page kone ora narulalimi. ¹³ Gore pa onaa meda yaa-para abi napeme. Onaanu Raapu Pirape Aana Siri ni padane yaa-para pirua su amaa ipisude sa. ¹⁴ Abadere Moses-me onaa napiri su-para pua repena rugi madaa paka rogaawa minasaasa. Go-rupare orope nimumi Onaanu Raapu Pirape Aana Si mea tua pitalimi. ¹⁵ Goa pea-pulu onaa rayome ni madaa kone rulalimiri go onaa rayo oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

¹⁶ Gore Gote-me su amaa piri onaa rayo madaa pedo pu raaname omesa-pulu ora nipuna Si padane mea repasa. Goa pea-ga onaa rayome ni madaa kone mapiraalimiri nimu ora naomalimi pare oro yaalo kagaa piraama laama palimi. ¹⁷ Goa pea-pulu Gote-me ni nipuna Si su amaa koso agaa pagenalo namea rapaasa. Dia, pare onaa epe pora mea wanalo mea rapaasa. ¹⁸ Onaa rayome ni madaa kone rulalimiri nipu koso agaa natea. Yapare onaa medalomame ni madaa kone

narulalimiri nimu koso madaa aba popalimi. Go onaanuri ni Gote-na Si padane madaa kone narulaeme-pulu koso madaa wae yoto mulalo pimi. ¹⁹ Go koso lapena re-re gupa: Epe paa go su amaa aba ipisa pare onaanumi waeanu pu pimi. Nimumi go epe paa gimoa ribaa madaa raana omoa pimi. ²⁰ Go waea peme onaanuri epe paame nimuna wae yaenu penaame waatea lo go paa masaa-nane mea roto tu ruboa pimi. Goa pua nimu epe paa roaaya-para naepeme. ²¹ Goa pea pare epea peme onaanuri Gote-na agaa pago pimi-pulu paa-para peme epe kogono wanalo epeme sa.

Jon-me Yesuri go plane aame kogono pealo onaa lakesa

²² Orope Yesu nipuna disaipel aanu raapu Judia su robona ru-nane pisimi. Go su-parare Yesu nimu raapu pirua baptais kasa. ²³ Go rabu Jon-me Aion su-para ipa adaapu popesa-pulu baptais go-para pua kasa. Haran suri Salim su re-para aasa. Onaanu nipu pirisa-para epenaloa baptais kasa. ²⁴ Go raburi Herot-me Jon kalabus ada abi namapaatisa.

²⁵ Go rabu Jon-na disaipel aa medalomame Juda aa meda-para ipame radepene rekena agaa madaa ape simi. ²⁶ Ape simi rabu nimu Jon piri ipua lalo: Tisaa, aa meda abade ne raapu ipa Jordan-na mone pane pisipide kone niminaate? Go aa madaa agaa aba lagisi. Go aare abia baptais kane aa ya-pulu onaa rayo nipu piri-para pua baptais meme sa. ²⁷ Go rabu Jon-me lalo: Gote-me

onaanu oyae nakateare nimumi mada namealimi. ²⁸ Nimimi nina agaa aba pagesimi rabu neme agaa gupa sude: Niri ora Gote-na Mea Repae Aadaa dia yapare Gote-me ni aba mea epenasade. ²⁹ Aa medame nipuna ona rumaatalo paliare go ona ora nipuna ore piralia. Go rabu go aa-na adami aanumi pago piralimi. Go adami aame ona rumaatalo aa-na agaa pagalia rabu raaname omalia. Go konere nina raaname omape kone go-rupa ora epeaalia. ³⁰ Gore Yesuna biri ora sone minasaamina pare nina biri su amaa pa rabuaniaalimina.

³¹ So yaa-para piruaaya epe aare niaa rayona aa mudu pia. Su amaa madini onaare ora su amaa onaa ya-pulu su amaa agaa madaa laketeme. Goa pea pare so yaa-para pirua none epe i aare oyae rayona aa mudu pia. ³² Nipumi adoa pagea yae madaa agaa laketa pare onaanumi nipuna agaa madaa kone narulaeme. ³³ Goa pea pare onaa rayome nipuna agaa madaa kone rulaemepulu Gote-re ora agaa ne aa yaade. ³⁴ Gote-me epenasa aare Gote-na Holi Spirit robaa-para marulatabaaya-pulu go aamere Gote-na agaa laketa. ³⁵ Gore Aapame nipuna naaki madaa pedo pu raaname omoa nipuna puri kanaloa oyae rayo surubea. ³⁶ Goa pea-pulu onaa rayome Gote-na Si madaa kone rulalimi-daare oro yaalo kagaa piraama laama palimi. Yapare onaa rayome Gote-na Sina agaa rasalimiri oro yaalo napiralimi. Dia, pare Gote-na ratu yawe konere go onaanumi oro yaalo mealimi.

4

Yesu Samaria su-para piri ona raapu agaa sipi

¹ Farisi aanumiri Yesumi nipuna disaipel aa adaapu mua baptais katalo pagesimi. Goa pisa-pulu Yesuna disaipel onaanumiri Jon-na disaipel onaa maoge yaasa-daa pagesimi. ² Yapare Yesumi baptais nakasa pare nipuna disaipel aanumi agu baptais kasimi. ³ Yesumi go agaa pagoa Judia su gimoa Galili su-para wala pisa. ⁴ Gore Judia su gimoa Galili su puua-mama puare Samaria su-para pua opopasa.

⁵ Mo Samaria suna adaarena bi medare Sikar simi. Go adaare-re abade Jekop-me nipuna si Josep rumaa kasade su maapuri go adaare re-para aasa. ⁶ Go su-parare abade Jekop-me ipa nape naaku awesade. Yesu nipu pora pua paalame omesa-pulu mo ipa naaku re-para pua kitu pirisa. Goa pua pirisa naare iniri 12 klok rabu pirisa.

⁷ Go rabu Samaria ona meda ipa nola ipisa rabu Yesumi nipu-para lalo: Ipa meda no gi sa. ⁸ Go raburi nipuna disaipel aanuri aba mo adaare-para eta kabolalo pisimi. ⁹ Goa sa rabu Samaria oname Yesu-para lalo: Nere Juda aa yapare niri Samaria ona ya-pulu akeane ni-para ipa nano gi lae ya? Gore Juda aanuri Samaria onaa raapu eta medaa-para nanisimi. ¹⁰ Yesu nipumi mo ona-para agaa gupa lakesa: Neme Gote-me pa giape yae niminaawa go ipa nano gi ta aa-na bi pagola pae-daare gore ni agaa mula pae yaalore ora ipa yokea-rupa epe agaa mada lagula pawa. ¹¹ Mo oname lalo: Aa adaaya, nena ipa nape pe nasana.

Go ipa naaku ora no-para pia-ga go epe ipa yokea-rupa aa-para meali ya? ¹² Niaana akua Jekop-me go ipa nape naaku wari gisa. Gore nipumi page sinumi page mena gawa sipsip-numi page go ipa no aema. Goa pea-ga nere Jekop rabuniaawa pi ya? ¹³ Yesu nipumi lalo: Onaa rayome go ipa nalimi-daare orope nimuna peto kaapu yaalia rabu wala nolalo epalimi. ¹⁴ Yapare onaame nina gulalo pi ipa nalimi-daare ora mada teme. Nina ipare onaana robaa-para ipa yokea-rupa mapiraalua-pulu pa ipa meda nane go ipame oro yaalo kagua piraama laama palimi. ¹⁵ Goa sa-pulu oname lalo: Aa adaa, go laede ipa giaina ni orope go ipa naaku-para wala nanola epalua.

¹⁶ Goa sa rabu Yesumi nipu-para lalo: Nena aani aba pua yaaloa one ipulupape. ¹⁷ Oname lalo: Ni aa meda napia sa. Yesumi lalo: Nena aani napia laere gore ora lae. ¹⁸ Nere aa supu piside pare go abia ne raapu pipi aare ora nena aani-daa dia. Go nena agaare ora lae. ¹⁹ Goa sa rabu oname lalo: Aa adaaya, abia neme nere adalo pare ne Gote-na agaa lakene aa yaana. ²⁰ Niaana Samaria* akuanumi go rudu madaa rumua kiritaawa Gote-na bi minasaasimi. Goa pisimi pare nimi Juda aanumiri no Jerusalem su-para Gote-na bi minasaamina teme sa.

²¹ Yesumi nipu-para lalo: Ona, naa agaa waru paga. Orope epaliade yapi di rabu onaanumi go

---

* **4:20:** Go onaanumi lotu tape rabu so pore Samaria madaa simi. Go porere Gerisim su-para aasa. Nimu go pore mada pua lotu pua lala pisimi pare Juda onaanumi Jerusalem su-para lotu pua lala pisimi. Luk 9.53 page adape.

rudu madaa page Jerusalem su-para page Gote-na bi naminasalimi. ²² Nimi Samaria onaanuri nimi kone nasua bi minasaaeme pare niaa Juda onaanumiri bi niminaawa minasaaema. Oro yaalo pirape konere Juda aanumi mea ipisimi. ²³ Pare abia page orope epaliade yapi di rabu page onaanumi Aapana bi padane epe-rupa minasaalimi. Nipuna bi epe-rupa minasaaeme onaanuri Aapame raaname omea. ²⁴ Gote-re nipu ora Holi Spirit pia-pulu onaanumi nipuna bi minasaalimi-daare nimuna kone wasupame-para ora agaame lotu loa bi minasaamina. ²⁵ Go rabu oname Yesu-para lalo: Gote-na Mea Repae Aa nipuna bi meda Krai-re nipu epalia simi-daa niminaato sa. Go aa epalia rabu niaa oyaе rayona re lagialia sa. ²⁶ Yesumi lalo: Go aare ni yaade. Abia ne raapu agaa go tapa-daa sa.

²⁷ Goa lalaina Yesuna disaipel aanu ipua Yesu pa ona meda raapu agaa lakeloaaya-ga kone adaapu isimi. Pare disaipel aanumi paala omoa nalakesimi: Neme ake pua go ona lakelae pa simi. ²⁸ Go rabu go oname nipuna ipa pe gimoa mo adaare-para pua onaanu-para gupa pua lakesa: ²⁹ Go aa meda epa adalepa. Nipumi nina pisude-anu rayo epa lagia-pulu nipu Gote-me Mea Repae Aa yapae sa. ³⁰ Goa sa rabu nimu su adaare gimoa Yesu piri-para adola ipisimi.

³¹ Go ipisimi raburi mo disaipel aanumi nipu-para lalo: Tisaa, ne eta na simi. ³² Pare Yesu nipumi lalo: Nina eta medaloma ina nimimi na-ademe. ³³ Goa sa-pulu disaipel aanumi nimuna lala pirua gupa simi: Aa medame nipuna eta epa kalame ya? ³⁴ Yesumi nimu-para lalo: Nipumi ni

mea epenasadere nipuna agaa pagoa kogono pu kiritaaayo. Go kogonore nina eta yaade.

³⁵ Nimina saa pi agaa gupa teme: Akua 12-pela piruare eta nape awalimi. Nina saa agaa pagalepa. Mo maapu-para adalepape. Mo maapu-para pore nape eta adaapu etea-ga keralimina.

³⁶ Maapuna eta kiritape aare yoto aba mea-pulu etamere oro yaalo kagaa piraama laama mapuaalia. Goa pea-pulu eta pone onaa-para eta aawae onaa-para nimu raapu raaname omalimina. ³⁷ Saa agaa meda gupa teme: Aa padaneme maapu-para eta wai poaaya pare aa medame eta awoa nalia teme. ³⁸ Apo saa agaana re gupa sa: Nimi go maapu-para e napoaeeme pare awalimina. Onaa medalomame go maapu eta poasimi-pulu nimimi nipuna kogono madaare eta mealimina.

³⁹ Gore mo adaare-para Samaria onaa adaapumi mo onana agaa pagesimi-pulu Yesuna agaa madaa kone rulasimi. Mo oname aba gupa sa: Nina abade pisude wae yae rayo lagiaa sa.

⁴⁰ Gore Samaria onaanumi Yesu piri-para ipua lalo: Niaana adaare-para pa piramina. Goa simi rabu Yesu nipu yapi laapome go su-para pirisimi.

⁴¹ Yesumi epe agaa lakesa-pulu onaa adaapumi nipu madaa kone rulasimi. ⁴² Goa pisimi rabu mo ona-para gupa lakesimi: Abia kone rulatema pare nena agaa agu-daa padane madaa kone narulatema. Dia, pare nipuna agaa pagemadepulu onaa rayona Raba Meape Aa yaanaloa kone rulaema simi.

Yesumi surube aa muduna sina yaina mae-peaasa

⁴³ Yesu yapi laapo dia naloa Galili su-para pua pirisa. ⁴⁴ Goa pua Yesumi gupa sa: Gote-na agaa lakene aare nipuna madini su-parare nipuna bi naminasaaeme sa.

⁴⁵ Goa pea-pulu go su-para gimoa Galili su-para pisa raburi onaanumi nipuna ki mua raaname omesimi. Abare nimumi Juda aanuna eta yawe ne adaa yapi di rabu Jerusalem su-para Yesu pisa-daa adesimi.

⁴⁶ Gore Yesu Kana adaare-para wala ipisa. Go adaare Galili su ru-nane aaya pare nipumi go su-para kagaa ipa wain aba warisaaya. Go su-parare gavman surube aa meda pirisa. Nipu Kaperneam su-para piri naakiri yaina omesa. ⁴⁷ Gore go aamere Yesu Judia su gimoa Galili epaade remaa pagesa-pulu Yesu piri ipisa. Pisa rabu nipuna naaki ini adupitalo pisa-pulu Yesu Kaperneam su-para ipua nipuna naakina yaina maepeaainalo agaa misa. ⁴⁸ Yesumi nipu-para lalo: Nimumi napiaa kogono rado rado na-adalimi-daare ni madaa kone narulaeme. ⁴⁹ Bosboi-mi Yesu-para lalo: Aa adaa, nina naaki aba ini adupita-ga aipapulu bana sa. ⁵⁰ Yesumi nipu-para lalo: Ne pu, nena naakiri aba rekoa pia sa. Goa sa rabu mo aame Yesuna agaa madaa kone rulaawa ada pisa.

⁵¹ Nipu pora-nia pulaina nipuna kogono naakinumi pora madaawa lalo: Nena naakiri aba rekoa pa pia simi. ⁵² Goa simi raburi nipumi nimu agaa gupa misa: Aa-rabu yaina perekea ya? Nimumi lalo: Abala aebo bero raburi perekea nipuna kekapu dia yaade simi. ⁵³ Goa simi raburi mo naakina aaraame ora go rabu Yesumi

nena naaki pa pia lakelaa-daa niminaasa. Go agaa niminaaya-pulu go aame page nipuna ona nogo naakinu page Yesu madaa kone rulasimi. ⁵⁴ Yesumi Judia su gimoa Galili su-para pisa rabu go plane kogonore nipumi napiaa rana laapo pisa.

5

Yesumi aa meda ipa Betesda ini repaa-nane maepeaasa

¹ Gore apo napiaa kogono dia sa raburi oropere Juda aanuna eta nape olode yapi di rudu sa rabu Yesu Jerusalem su-para pisa.

² So Jerusalem su-para adaarena kepo riki-raana pora gaape meda isa. Go pora gaapena biri sipsip menana pora gaape simi. Go pora gaapena re-parare oge ipa ini meda isa. Go ipa inina repaa-parare pokaalo ada supu aasa. Juda aanuna adaa agaa madaare go ipa ini biri Betesda teme. ³ Go pokaalo ada ru-nanere yaina ome onaa adaapu epa pirisimi. Nimuna yainare ini rubu pi onaanu page aa wae onaanu page pora napami onaanu page epa pirisimi. Nimu mo ipame etoto pia-rupa adolalo pirisimi. ⁴ Goa pua Gote-na ensel medame no ipa ini-para pua odobaawa mo ipa maeto eto mapaasa. Goa palia rabu aa padaneme aba no eto piade ipa ini-para odobaliare nipuna yaina dia yalia.

⁵ Gore aa meda mo pokaalo ada-para nipu yaina pa inare maali 38-pela patisa. ⁶ Yesumi

mo aa-na yaina maali adaapu patisa adesa-pulu nipu-para lalo: Nena konemere yaina maperekealua kone i?

⁷ Yaina ome aame lalo: Aa adaa, mogo ipame eto palaina ni no ipa-para maodobape aare meda dia ya. Nina ipa-para odobatalo pe rabu pa aa meda aba ipa-para pua odobaaya sa. ⁸ Yesumi nipu-para lalo: Ne rekoa nena yapara mea rua pora pamua sa. ⁹ Goa sa rabu mo aa-na yaina aipapulu perekea nipuna yapara mea rua pora pamisa.

Mo aa-na yaina perekesa raburi Kitu Pirape Yapi di pisa. ¹⁰ Goa raburi Juda aanumi mo maperekeae aa-para lalo: Abiare Kitu Pirape Yapi di yaade. Nena yapara rini kogonore niaana rekena agaa rasaede simi. ¹¹ Go aame lalo: Mo nina yaina maperekeae aame ni-para lalo: Nena yapara mea rua pora pamua lade sa. ¹² Goa sa rabu nimumi nipu-para lalo: Gore nena yapara mea rua pora pamualore aapimi lagiaa ya? ¹³ Goa simi pare yaina maperekeae aame Yesu inimi waru na-adesa. Go pokaalo ada ru-nane onaa adaapu aba pirisimi-pulu Yesu pisa rabu mo aame waru na-adesa.

¹⁴ Orope Yesumi mo aa Juda aanuna lotu ada-para adesa. Go raburi Yesumi lalo: Paga, abia nena yoganere epe-rupa aaya. Goa pea-ga ora adaa waeape meda ne mada epalia-ga nena pupitagi ne kone gimape sa. ¹⁵ Go rabu mo Juda aa piri-para pua Yesumi ni maperekeaaaria lo remaa pua lakesa.

¹⁶ Goa sa rabu Yesumi Kitu Pirape Yapi di madaa go aa maperekeasa rabu Juda aanumi

waea pua Yesu kedaa katalo pirisimi. ¹⁷ Goa pisa-daa Yesumi nimu lakesa: Nina Aapame oro yaalo kogono pala pia-ga neme page go pora ratua pe. ¹⁸ Goa sa rabu Juda aanumi nipu ora talima kone isimi. Nimuna konere Yesumi Kitu Pirape Yapi di orona rekena agaa rasa. Go page Yesumi Gote-re nina Aapa sa-pulu nipuri Gote nona plane pia-daa Juda aanumi tu maomaatalo pisimi.

Gote-na Siri kogono pape puri ia

¹⁹ Go kone isimi rabu Yesumi nimu-para lalo: Gore neme ora lagialo. Nina kogono pa amaa nape. Ni Aapana Si ora ria yaalo Aapana kogono pe. Nina Aapame kogono pea-rupa adoa pe. Aapame pea-rupa adoa mogeaayo. ²⁰ Goa pea-ga nina Aapame ni nipuna naaki madaa pedo pu raaname omoa nipuna pape kogono ni waatea. ²¹ Goa pea-pulu Aapame ome onaa marekaawa oro yaalo mapiraalia-rupa go kone mogeawa nina kone sua onaanu oro yaalo kagaa piraama laama mapualua. ²² Go page Aapame koso lape agaa onaa madaa natea pare ni nipuna naaki go puri gisa-daa neme palua. ²³ Goa palua-pulu onaanumi Aapana bi minasaaeme-rupa nina bi page minasaalimina. Yapare onaanumi nina bi naminasalimiri ni mea rapaasa Aapana bi page naminasaaeme.

²⁴ Neme ora lagialo: Onaa rayome nina agaa pagoa ni mea epenasa aapa madaa kone rulalimiri oro yaalo kagaa piraama laama palimi. Go onaa madaare koso lape agaa natoa pare nimu omape kone aba gimoa oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

²⁵ Neme ora lagialo sa: Abia go di rabu page orope epaliade di rabu page ome onaanumi Gote-na Si nina agaa pagalimi. Pagalimi-pulu oro yaalo kagaa piraama laama palimi. ²⁶ Gore Aapare oro yaalo kagaa pirape konena re pia-pulu nipumi nipuna naaki ni page go mapiraape re gisa. ²⁷ Niri Onaanu Raapu Pirape Aana Si ya-pulu Aapame ni koso lape agaana puri gisa. ²⁸ Go agaa madaare kone adaapu nasalepape. Gore yapi di meda epalia rabu matmat-para rogaae onaanumi nimu yaatea rabu pagalimi. ²⁹ Pagalimi-pulu nimu matmat su gimoa amaa epalimi. Goa pea-ga onaa medaloma epea palimi-nuri marekaawa oro yaalo kagaa piraama laama mapuaalia. Pare onaa medalomame waea palimiri marekaawa koso lape agaa loa wae yoto katoa sa.

Onaa medalomame Yesuri aapi yapae simi

³⁰ Go yaere neme agu raapo napalua pare Gote-me lagi koso lape agaa toa. Goa pea-ga nina bipa nina kone namogeto pare ni mea rapaasa Aapana kone rate. Goa pea-pulu nina koso lape agaare ora redepone yaade.

³¹ Pare neme nina agaa lagere yaa agaa to kone saleme. ³² Yapare aa medame ni madaa agaa laketa rabu ora ta kone salimi.

³³ Gore nimimi Jon piri aa medaloma agaa mea o taainalo penaasimi rabu nipu ora agaa madaa lakesa. ³⁴ Gore neme onaa medana agaa madaa kone namapiraayo pare Gote-me onaa raba minalo go agaa nimi lagialo. ³⁵ Jon-re epe paata nona pi ipua nipuna roasa paa onaanu

kasa-pulu nimi Juda aanumi nipuna paa adoa pedo pu pirisimi.

³⁶ Jon-me ni madaa puri pane agaa lakesa pare nina Aapame gisa kogono pe rabu Jon-na agaa maoge yaato. Go kogono palua rabu Aapame ni mea epenasa-daa madaa adamina. ³⁷ Gore Aapame ni mea rapaasa-daa neme lagula ipisu. Nimimi nipuna agaa napagoa nipuna ini agaa na-ademe. ³⁸ Nipumi ni mea repaawa nipuna agaa robaa-para naimi-pulu ni madaa kone narulaeme.

³⁹ Nimumi oro yaalo kagaa piraama laama polalo kone imi-ga Gote-na buk dipiaeme. ⁴⁰ Goa peme pare nimi ni piri oro yaalo kagaa pirape kone-daa namula epeme.

⁴¹ Niri onaanu pedo pua agaa pagoa raana omenalo na-aato. ⁴² Goa pea pare nimina kone ade. Nimina robaa-para Gote madaa kone narulaeme. ⁴³ Ni ipisude rabu Aapame mea repaawa puri gisa pare nimimi ni ora gimeme. Goa pea pare aa meda nipuna puri mea epalia-daare nimimi nipu madaa epe kone sua mealimi. ⁴⁴ Nimina konere pa pedo pedo pala pimi. Yapare Gote-na pedo pi agaare kone naimi-pulu akeane kone rulalimi ya?

⁴⁵ Pare nimina koso lape agaa Aapa laketoa kone nasalepape. Dia, nimimi Moses madaa kone rulasimi-pulu nipumi nimi koso lape agaa madaa tea. ⁴⁶ Pare nimimi Moses-na agaa madaa kone waru rulasimi-daare Moses-me ni madaa pepa tisa-ga ni madaa page kone mada rulasimina. ⁴⁷ Pare nipuna tisade agaa madaa kone narulaeme-pulu nina agaa madaa page kone mada narulalimi sa.

6

*Yesumi onaa 5,000 eta kasa
(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Luk 9.10-17)*

¹ Go agaa lakeloa Yesu nipu Galili ipa ini mone pane wala pisa. Go ipa inina bi medare ipa Taiberias teme. ² Go raburi onaa adaapumi Yesuna puri pane kogonome yaina ome onaa maperekeasa-daa adesimi-pulu nimumi nipu rata mea pisimi. ³ Go rabu Yesu-para nipuna disaipel aanu-para nimu rudu meda rumua pisimi. ⁴ Go rabu Juda onaanuna Pasova yawe ne adaa yapi di rudu sa. ⁵ Go rabu Yesumi onaa adaapu nipu piri epenalo adesa-pulu nipumi Filip-para lalo: Gore mo onaa adaapu epa pimi-ga nimuna nape etare aa-para kabalima ya? ⁶ Nipumi Filip-na kone adolalo go agaa sa pare Yesu nipuna pape kone aba niminaasa.

⁷ Go agaa sa rabu Filip-mi lalo: Go onaa rayome eta ogepusi nalimi sa. Niaame bret kabape mone ora adaapu ruboa kabalimare sa. ⁸ Gore Saimon Pita-na ame Andru-mi lalo: ⁹ Naaki ogesi meda go pia-ga nipuna bret ipa supu-para ena laapo-para saapia. Goa pea pare go onaa adaapu pimi-pulu mada nanalima sa. ¹⁰ Yesumi nipuna disaipel aanu-para lalo: Go onaanu mapiraatepa sa. Go suna ripu adaapu aasa. Go ripu aasa-para onaa rayo pirisimi. Goa pua nimu 5,000-rupa pirisimi.

¹¹ Go rabu Yesumi bret mua Gote-para ora pi loa ripu madaa piri onaanu ena mea rumaasa. Mo ena oge laapo page goa pinaloa onaanumi mo eta raapu nisimi. ¹² Eta noa ebo rubisimi rabu

Yesumi nipuna disaipel aanu-para lalo: Nimimi eta ebonu rayore makiritaatepa. Medaloma narubalimina dia. ¹³ Goa sa-pulu bret supuna ebore basket 12-pela madu isimi.

¹⁴ Onaanumiri Yesuna napiaa kogono adesimi-pulu gupa simi: Go aare Gote-na agaa lakene aa su amaa epa yaade aa simi. ¹⁵ Goa simi rabu mo onaanumi Yesu nipu aa mudu mapiraatalo pisimi. Pare Yesumi go kone adesa-pulu nipu wala so rudu madaa agu raapo pua pisa.

*Yesu ipa masaana pamisa
(Mat 14.22-33; Mak 6.45-52)*

¹⁶⁻¹⁷ Ora aebo raburi nipuna disaipel aanu mo ipa ini mone pane Kaperneam su-para polalo ipunu madaa pirua pisimi. Goa pua ribaa yabaasa pare Yesu nimu piri-para abi naipisa. ¹⁸ Go raburi po ripu adaape ipua ipa ini madaare morope morope laama ipisa. ¹⁹ Gore mo disaipel aanumi ipunu madaa pirua ipa oge-daa adaalu-para modo kepaa nona plane yaeme ipa apeaawa pisimi. Gupa polalo pisimi rabu Yesu ipa masaana pamisa-daa nimumi nipu adoa paalame omesimi. ²⁰ Go rabu Yesumi nimu-para lalo: Nimimi paala naomalepape. Gore ni yaade. ²¹ Goa sa rabu nimumi nipu ipunu madaa epa pirina kone isimi. Goa pua go ipunu polalo pisimide su-para aipapulu mea pisa.

Onaanumi Yesu asapu pirisimi

²² Ekeraa-nanere ipa ini mone pane pirisimi onaanumi ipunu padane aba ina adesimi. Gore Yesu nipuna disaipel aanu raapu ipunu madaa

napirina disaipel aanu nimuna pisimi-daa onaanumi niminaasimi. ²³ Goa pea pare ipunu medaloma Taberias su gimoa ipa ini repaa-nane isa. Go ipa repaananere Yesumi abala-rupa bret madaa ora pi loa rumaainaloo onaanu adaapu nisimi. ²⁴ Gore onaanumi Yesu-para nipuna disaipel aanu-para nimu raapu napirina adesimi. Goa pua nimimi mo Taiberias su polalo pi ipunu madaa pirua Kaperneam su-para Yesu asapula pisimi.

Yesu onaanuna oro yaalo nape eta nona pi pia

²⁵ Gore onaanumi Yesu ipa ini mone pane pua adoare agaa gupa misimi: Tisaa, go-parare aarabu epae ya? ²⁶ Yesumi lalo: Neme nimi ora lagialo. Neme napiaa kogono pawade rabu nimimi ni asapula epame ya? Dia, pare nimimi bret abala noa robaa rulataba-daa nimimi ni asapula epamena. ²⁷ Go etare ramualia-ga nimimi go eta madaa kogono napipape. Dia, pare oro yaalo noa kagaa pirape eta madaa kogono pipape. Eta gorupare ni Onaanu Raapu Pirape Aana Si yaade pare Gote nina Aapame ni madaa pedo pua mea repasa-pulu neme go eta gialua sa.

²⁸ Go rabu nimumi nipu-para agaa gupa misimi: Niaame akea pua Gote-na kogono madaa palima ya? ²⁹ Yesumi agaa gupa abusa: Gote-na kogonore gupa ia sa: Niri nipumi mea epenasaga ni madaa kone rulaatepape sa.

³⁰ Nimumi lalo: Niaame na-adema yae meda mada pali ya? Gore ake kogono pali ya? Niaame nena napiaa kogono adalima-daa ne madaa kone

rulalima. ³¹ Niaana akuanumi onaa napiri su-para eta nisimi. Go madaare Gote-na buk madaa agaa gupa ia simi: Nipumi yaa-para isade bret eta kasa-pulu nisimi. ³² Yesumi wala lalo. Neme nimi ora lagi alo: Moses-na bret nisimidere ora yaa-para i bret-daa dia sa. Dia, nina Aapame ora yaa-para iade bret guaaya. ³³ Nina Aapame guaaya bret-re neme yaa madaa gimoa su amaa ipua nimi onaanu oro yaalo mapiraape kone raapu gialua. ³⁴ Nimumi nipu-para gupa simi: Adaa Aa, go oro yaalo kagaa mapiraape bret niaa ora giape simi. ³⁵ Yesumi nimu-para lalo: Niri oro yaalo kagaa piruae bret yaade. Onaa rayo ni piri-para epalimiri oro yaalo reaeme naomalimi. Onaa rayome ni madaa kone rulalimiri nimuna robaa-para ipa mada roalia.

³⁶ Gore nimi aba lagiawade. Nimimi ni aa ademe pare kone narulaeme. ³⁷ Naa Aapame onaa rayo ni gea-pulu ni piri-para epalimi. Goa pua onaa ni piri-para epalimiri nagimalua. ³⁸ Naa Aapame ni su amaa mea epenasare nina kogono panolo namea epenasa. Ora dia yapare nipuna gisade kogono palua. ³⁹ Nipumi ni kogono gua mea pusa kogono gupa palua. Nipuna giape onaanuri ora na alupalimina pare orope epaliade yapi di rabu nimu rayo matmat-para marekaawa oro yaalo mapiraalua. ⁴⁰ Nina Aapana kone gupa ia. Onaa rayome niri Aapana Si adoare ni madaa kone rulalimiri oro yaalo epe-rupa kagaa piraama laama palimi. Goa pea pare orope porapo yape di madaare neme nimu marekaalua sa.

⁴¹ Yesu nipu yaa-para i bret epawa sa rabu Juda

aanumi mumu agaa loa ape simi. ⁴² Go raburi nimumi lalo: Go aa Yesuri ora Josep-na si yaade. Niaame nipuna agi aaraa lapo page ademade. Gore akeane yaa-para gimoa ipisu laa ya?

⁴³ Yesumi agaa gupa abusa: Nimimi mumu agaa nalala piralepape. ⁴⁴ Onaa meda ni piri-para pa mada naepalimi. Dia, Aapame onaa meda mea epena kone saliare mada epealimi. Go Aapamere ni page epenasa. Goa pea-pulu orope go di epalia raburi neme nimu matmat-para marekaalua. ⁴⁵ Aba Gote-na agaa lakene aanumi buk madaa agaa gupa tisimide: Onaa rayore Gote-me nimu mogeaatalo pea agaa gupa tisimide. Onaa rayore nina Aapana agaa pagoa nipu kone mapiraalimiri ni piri-para mada epalimi.

⁴⁶ Go agaa lagialo pare onaa padaneme page Aapa abi na-ademe. Dia, ni Gote raapu pirua ipisude-pulu neme agu raapo Aapa ade sa. ⁴⁷ Neme nimi ora lagialo. Onaa rayome ni madaa kone rulalimiri oro yaalo epe-rupa kagaa piraama laama palimi. ⁴⁸ Nemere onaanu oro yaalo kagaa mapiraawa nape bret yaade. ⁴⁹ Nimina akuanumi yaa-para i bret eta onaa napiri su-para nisimi pare nimu aba omesimi. ⁵⁰ Pare yaa-para pirua su amaa epaawade bret onaanumi go bret nalimiri nimu naomalimi. ⁵¹ So yaa-para pirua su amaa epawa bret-re ni ya-pulu ni oro yaalo piritalo nape bret yaade. Onaanumi go bret nalimiri oro yaalo kagaa piraama laama palimi. Gore nina yoganere bret nona plane yae ya-pulu neme go yaogane onaa nimu gialua-pulu go su amaa piri onaanuri oro yaalo piralimi.

⁵² Goa sa-pulu mo Juda aanumi wae ape lo pirua gupa simi: Gore ake pua nipuna yogane niaame namonalo mada gialia ya simi.

⁵³ Go rabu Yesumi nimu-para lalo: Neme nimi-para ora ria lagialo. Ni Onaanu Raapu Pirape Aana Si ya-pulu nimimi nina yogane kupa yapi lapo namea nalimiri nimi epe-rupa oro yaalo mada napiralimi. ⁵⁴ Pare onaa rayome nina yogane mea nalimiri nimu epe-rupa oro yaalo yaalo piralimi. Goa pua orope epaliade porapo yapi di rabu neme nimu matmat-para marekalua.

⁵⁵ Goa pea-ga nina yogane-para yaapi laapore ora eta ria yaade. ⁵⁶ Onaa rayome nina yogane-para nina yaapi lapo nalimiri nimu ni raapu piralimi ni page nimuna robaa-para piralua.

⁵⁷ Nina oro yaalo kagaa pirape Aapame ni mea rapaasa. Gore nipuna purimi ni raba minaaba oro yaalo piruaayo. Go-rupare onaa rayome ni nalimiri nimu oro yaalo piralimi. ⁵⁸ Yaa-para sua none epede bret-re abade akuanumi nisimide bret nona plane-daa dia go bret rado yaade. Akuanumi nisimi bret-re noa omesimi pare onaa rayome nina bret nalimiri oro yaalo kagaa piralimi. ⁵⁹ Go agaare Yesumi Kaperneam lotu ada-para aawa lapedepesa.

Yesumi oro yaalo kagaa pirape agaa madaa agaa lakesa

⁶⁰ Gore nipuna disaipel aa medalomame go agaa pagoa lalo: Go agaare ora kedaa pia. Aapimi go agaa pago ratalia ya? ⁶¹ Aa medame Yesu agaa nalakesa pare nipuna disaipel aanumi go agaa madaa mumu agaa simi-daa nipumi nimu-para

lalo: Go agaamere nimina kone maoyaaawa ni gimalimi ya? ⁶² Gore ni Onaanu Raapu Pirape Aana Siri nipuna pirua epe-para wala palia rabu nimimi ake teme ya? ⁶³ Holi Spirit-mi oro yaalo kagaa pirape kone wasupa nipumi gupaaya-ga pa yoganeme niaa madaa naraba mealia. Go nimi lagiyo agaamere nimi Holi Spirit-para oro yaalo kagaa pirape kone-para mealimi. ⁶⁴ Pare nimuna rikiraanare onaa medalomame kone narulaeme. Gore aba ripia onaa medalomame nipu madaa kone narulatalo pisimi-daa niminaasa. Go page aa medame nipuna kawae madini aa pirisa-daa adesa. ⁶⁵ Nipumi agaa meda gupa sa: Gore neme aba lagiawade. Ni madaa kone narulaliare onaa medame nina Aapame naraba mina ni piri-para mada maepalia.

⁶⁶ Go kedaa pi agaa lakesa-pulu Gote-na disaipel onaa adaapumi Yesu masaa rilaawa nipu raapu wala napamisimi. ⁶⁷ Goa pisimi-pulu Yesumi nipuna disaipel aa 12-pela goa lakesa: Gore nimi page ni gimoa palimi ya?

⁶⁸ Go sa raburi Saimon Pita-me Yesu-para agaa gupa abusa: Aa Mudu, niaare aapi piri pomonalo lae ya? Nena agaame niaa oro yaalo kagaa pirape yae gualia. ⁶⁹ Gore niaame abia ne madaa kone rulaarimaade. Nere Gote-me nipuna epe naaki padane epenasa-daa niminaaema.

⁷⁰ Yesumi agaa gupa lakesa: Gore ake lano ya? Neme nimi 12-pela aa mada misude pare nimina rikiraana aa padane nipu ora wae remo medana si pisa. ⁷¹ Nipumi Judas madaa lakesa. Judas-re Saimon Iskariot-na si pirisa. Gore Judas-re nipu

disaipel aa ru repona rikiraana pirisa pare orope nipumi Yesu tinalo kawae madu pirisa.

7

Yesuna amenumi nipuna agaa napagesimi

¹ Yesu nipu Galili su robo ru-nane pamisa. Goa pisa pare Juda aanumi Yesu tulalo pisimi-pulu Yesu Judia su robo ru-para gimoa napamisa. ² Go rabu Juda aanuna olodere pokaalo ada waria eta nape yapi di olode rudu sa. ³ Go rabu Yesuna amenumi nipu-para lalo: Nena disaipel aanumiri napiaa kogono adenalo go su gimoa Judia su-para pope simi. ⁴ Aa medame kogono pulalo palia-daare nipumi oyae kudiripu napea. Gore neme go napiaa kogono pe rabu su amaa pima onaa rayome adenalo go kogono mea waate simi. ⁵ Gore nimuna amenu page nipu madaa kone narulasimi-pulu go agaa simi. ⁶ Yesumi nimu-para lalo: Onaa rayome ni adape yapi diri abi naepa pare nimina di oro yaalo pa ia. ⁷ Onaanumi nimi madaa iaa aulape kone naimi pare ni madaa goa peme. Neme nimuna waea madaa agaa laketo-pulu go wae iaa kone imi. ⁸ Nimina apo eta yawe ne adaa yapi di adola pulupa sa pare nina popede yapi diri abia naepaa-daa abi napalua sa. ⁹ Nipumi nimu goa lakeloa Galili su-para pa pirisa.

Pokaalo ada-para eta nape yapi di opesa-daa Yesu adola pisa

¹⁰ Pare nipuna amenu eta yawe ne yapi di adola aba pisimi rabu Yesumi page adola orope pisa. Pisa rabu nipu kaleda-mama pua oge pora-nia

pisa. ¹¹ Gore Juda aanumi eta yawe ne adaa yapi di rabu su-para pirabaina naadesimi-pulu Yesu nipu aa-para pia pae simi. ¹² Onaa adaapumi page Yesu madaa mumu agaa lo piruasimi. Goa pua medalomame nipu epe aa yaade loa medalomame dia sa rabu nipumi makirae agaa ta simi. ¹³ Goa simi pare onaanumi Juda onaa madaa paala omoa pa mumu agaa simi.

¹⁴ Go eta yawe ne adaa yapina di rabu Yesumi lotu ada-para pua odobaawa onaanu-para agaa moge riaasa. ¹⁵ Mogeasa rabu Juda aanumi kone adaapu sua lalo: Akea pua go aame kone adaapu ia pae loa nipu skul aa-para pua laa ya? ¹⁶ Yesumi lalo: Neme mogeaato agaana re-re nina agaa-daa dia. Gote-me ni mea epenasa-pulu nipuna agaa mogeaayo. ¹⁷ Onaa rayome Gote-na agaa waru pagalimi-daare nina agaa gore ora nina agaa yapalo Gote-na agaa yapalo mada waru niminaalimi. ¹⁸ Aa medame pa nipuna kone madaa agaa tea-daare gore nipuna bi minasaatalo pea. Pare nina Aapame ni mea epenasa-daa neme ora agaa loa yaa agaa meda na-aato.

¹⁹ Gore Moses-me rekena agaa gisade pare nimina rikiraana aa padaneme go rekena agaa naratea. Gore akeane nimimi ni tu maomaatalo pimi. ²⁰ Goa sa-pulu mo onaa rayome nipu-para goa simi: Wae remo meda nena masaana pia. Nere aapimi tu maomalia ya? ²¹ Yesumi lalo: Neme abade napiaa kogono pawade rabu nimimi pogolasaasimi. ²² Moses-me abade yogane kepeape agaa mana lagisa-pulu nimimi Kitu Pirape Yapi di rabu naakinuna yogane kepeteme. Pare nimina akuanumi go kone aba gisimi-ga

Moses-me aba nagisa. ²³ Gore nimimi Moses-na rekena agaa gimola pisimiri Kitu Pirape Yapi di rabu oge naakinuna yogane kepesimide. Goa pea pare neme Kitu Pirape Yapi di rabu aa medana yaina maperekeaayo rabu nimimi ni ratu akolo yawaleme ya? ²⁴ Nimi koso lape agaa-rupa teme rabu pa kone sua teme. Gupa napipape yapare redepe ne kone sua koso lape agaa-rupa tapape.

Go aare Gote-na Mea Repae Aa yapae simi

²⁵ Jerusalem su-para pirisimi onaa medalo-mame lalo: Go aare nimumi tu maomaatalo pimi ya? ²⁶ Gore adalepa. Nipumi pa onaana ini agaa madaa lalaina nimumi nipu madaa agaa meda nateme. Goa pea-ga mo aa mudunumi go aare ora Gote-na Mea Repae aa yana kone imi? ²⁷ Pare go aa-na adaarere niaame adema-pulu nipu-daa dia. Gote-na Mea Repae Aa epaliade raburi nipuna adaarere aa medame mada nadalia sa.

²⁸ Yesu adaa lotu ada-para agaa mogeawa puri pane agaame lalo: Nimimi ni-para nina adaare-para waru ademe kone imi? Gore nina kone sua naipsisude. Dia, pare Aapame ni mea epenasare nipu ora agaana aaraa pia. Nimimi nipu nademe. ²⁹ Yapare nipumi ni epenasa-pulu nipu piri-para gimoa ipisude.

³⁰ Goa sa rabu nipu kalabus ada aditalo pisimi pare nipuna yapi di naipisa-daa kimi narip-inaasimi. ³¹ Pare go kiritisimide onaana riki-raanare onaa adaapumi nipu madaa kone ru-laawa lalo: Gore Gote-na Mea Repae aa epalia

raburi go aame napiaa kogono mada maoge yaalia ya?

Yesu kalabus ada mea penaalo polis-mi mulalo ipisimi

³² Farisi aanumi Yesu madaa mumu loa karome agaa simi-daa pagesimi. Goa pisimi-pulu nimu-para Gote-na miru irae aa mudunu-para nimumi Yesu kalabus ada patinalo polis medaloma mea rapasimi. ³³ Gore Yesumi lalo: Abia ni nimi raapu rudupu piruare wala nipumi ni mea epenasade aa piri-para wala palua sa. ³⁴ Go rabu ni asapalimi pare nimimi ni na-adasaalimi. Ni piralua su-parare mada naepalimi. ³⁵ Goa sa rabu Juda aanu nimuna agaa gupa lo pirisimi: Nipu aa-para palia rabu niaame asapu piralima ya? Gore Grik adaare-para kimisu palia ya? Go-parare Juda aanu pirua nipumi Grik onaa mogeteme-pulu go-para palia ya? Kone su pirisimi. ³⁶ Yesumi lalo: Nimimi ni asapalimi pare nimimi ni mada na-adasaalimi. Go page nipumi lalo: Nina palua su-parare nimi mada naepalimi. Goa sa-pulu go agaana re-re akepu tapae kone simi.

Yesuna agaa onaana robaa-para suare ipa madaa epea

³⁷ Gore mo eta yawe ne adaa yapi di padanere ora mudu yapi di yaade. Go rabu Yesu rekoa puri pane agaa gupa lakesa: Onaa rayome nimumi ipa mada pu imu kaapu yala teme-daare neme ipa giano ipulupape. ³⁸ Gote-na buk madaa gupa tisana: Onaa rayome ni madaa kone rualimi-daare nimuna robaa-parare oro yaalo yokala pia ipa popea-rupa agaa laketeme. ³⁹ Nimumi Yesu

madaa kone rulalimi rabu Holi Spirit mealimina-ga Yesumi Holi Spirit madaa go saa agaa lakesa. Go raburi Gote-me Yesu wala namarekaawa epe paana puri abi nakasa-pulu onaanumi Holi Spirit abi namisimi.

Juda onaa yada rugulala pasimi

⁴⁰ Gore mo Yesuna agaa pagesimi-pulu nimumi lalo: Go aare ora Gote-na agaa lakene aa yaade simi. ⁴¹ Medalomame lalo: Nipuri Gote-na Mea Repae Aa yaade simi. Pare medalomame lalo: Gote-me Mea Repae Aare Galili su-para mada naepalia. ⁴² Gote-na buk madaare Gote-na Mea Repae Aa Devit-na ruru piralia pare Devit madisade su adaare-para epalia. ⁴³ Go agaa rado radore Yesu madaa simi-pulu onaa rayo yada rugulala pawa pirisipi. ⁴⁴ Medalomame nipu koso laawa aditalo pisimi pare namula pisimi.

Juda aa mudunumi Yesu nipu madaa kone narulasimi

⁴⁵ Go raburi polisman-nupara Gote-na miru irae aa mudunu-para Farisi aanu-para wala pisimi. Gore nimumi mo aanu-para gupa simi: Akeane mo aa nalamua epame ya? ⁴⁶ Plismannumi lalo: Gore abade go aame agaa lakelarupadaa wala aa medame gupa mada natemedede. ⁴⁷ Goa sa-pulu Farisi aanumi nimu-para agaa gupa misimi: Go aame nimi page makiraaria ya? ⁴⁸ Gore niaana aa mudu padane-mame page Farisi aa padane-mame page nipu madaa kone rulaemedede remaa pageme ya? ⁴⁹ Go kiritae onaanumi Moses-na rekena agaa napageme-pulu Gote-me wae yoto katea.

⁵⁰ Gore go onaanuna rikiraanare aa meda Nikodemus pirisa. ⁵¹ Nipuri abade Yesu adola pisa. Nipumi onaanu-para lalo: Niaana rekena agaamere pa onaa-para koso lape agaa tema-daare nipuna agaa aba pagoa nipuna wae kone niminaamona sa. ⁵² Goa sa-pulu onaanumi nipu-para ape agaa gupa simi. Gore ne page Galili piri aa ya? Rekena agaa dipia makuaali. Gote-na agaa lakene aare Galili su-para mada naopalimi iade. ⁵³ Goa pua onaa rayo nimuna adaarenu-para pisimi.

8

Farisi aanumi paake yone ona adesimi

¹ Go raburi onaa rayo nimuna ada pisimi pare Yesu Oliv rudune pisa. ² Ekeraa-nanere yapi lapaasa raburi Yesu nipu rekoa lotu ada runane wala pisa. Go rabu onaa adaapu nipu piri-para kiritainaloa Yesumi pirua nimu agaa moge riaasa. ³ Go rabu rekena agaana tisaanu page Farisi aanu page nimumi paake aa rume ona pirina adesimi-pulu mo onaa piri-para go ona mea ipua waatalo rikiraana marekasimi. ⁴ Go aanumi Yesu-para lalo: Tisaa, go oname aa paake rumea rabu adama. ⁵ Niaana rekena agaa madaare Moses-me gupa sa: Ona medame aa paake rumea-daare aana mua tu maomatepapelu buk madaa gupa tu ia simi. Gore nemere ake te pae simi. ⁶ Go makirae agaa madaare nimumi Yesu koso lape agaa ko tulalo pisimi. Yapare Yesumi kubuniaawa nipuna ki maalame su madaa pepa-rupa tisa.

⁷ Nimu paboa aawa agaa misimi rabu Yesumi rekoa nimu-para lalo: Gore nimina rikiraanare pupitagi nane aa meda pia ya? Go-rupa piri aare nipumi ona aana-me aba tina sa. ⁸ Goa loare wala kubuniaawa ki maalame su madaa pepa-rupa tisa. ⁹ Nimumi go agaa pagoa nimu padane padane laatapu popesimi rabu aa mudunu aba penaaloo aa medalomanu orope pisimi.

¹⁰ Nimu penaalooare Yesumi rekoa ona-para lalo. Go ona, mo aanuri aa-para pimi? Aa medame ne koso lape agaa-daa nata? ¹¹ Oname lalo: Adaa Aa, rayo aba puame. Yesumi lalo: Gore neme page koso agaa nalano. Abia paina yapare pupitagi wala nanape sa.

Yesuri go su amaa piri onaa rayona epe paa

¹² Yesumi nimu wala gupa lakesa: Niri su rayone pimi onaa rayona epe paa yaade sa. Onaa rayome ni madaa kone rulalimi-daare nimu ribaane-para napamualimi pare nina paamere nimuna oro yaalo piraama pope pora waatoa sa.

¹³ Go rabu aanumi nipu-para lalo: Gore abia nere agaa te-pulu nena gode agaare ora agaa-daa dia simi. ¹⁴ Yesumi agaa gupa abusa: Gore nina agaa lagedere neme ipisude su-para wala paluade su page ade-pulu ora agaa lagialo. Gote ni aa-para palua palo aa-para ipisu palo nimimi na-ademe.

¹⁵ Nimina koso lape agaare go su amaa kone madaa teme. ¹⁶ Pare neme koso lape agaa toa-daare ni agu raapome nalano-ga nina koso lape agaa ora lagialua. Aapame ni epenasare ni raapu pipa. ¹⁷ Nimina rekena agaa madaa gupa tu iade: Aa laapome oyae meda madaa padane agaa

tepere nipu laponā agaa ora epe ta toa. ¹⁸ Goa pea-ga neme nina agaare lagialo rabu Aapame ni mea epenasa-ga nipumi ni madaa agaa page lagea.

¹⁹ Goa sa-pulu nimumi nipu agaa mulalo pisimi: Nena Aapare aa-para pia ya?

Yesumi lalo: Nimimiri ni-para nina Aapa page na-ademe. Pare nimimi ni ademe-rupa Aapa page ademe sa.

²⁰ Yesu nipu adaa lotu adana mone paus kir-itape ada ru-nane pirua go agaa lakesa. Gore goa sa rabu nipuna yapi di narudu sa-pulu pa aa medame nipu na-aditalo pisa.

Yesumi lalo: Ni palua su-parare nimi mada naepalimi sa

²¹ Yesumi nimu-para wala lalo: Ni palua-pulu nimimi ni asapalimi pare nimina pupitagi nape kone pa saapimi-pulu nimi omalimi. Ni palua su-parare mada naepalimi. ²² Goa sa rabu Juda aanumi lalo: Nipuna talo ni palua su-para mada napalima ta-ga akeane ta pae simi? Go agaana re-re nipuna ope nalia ya? ²³ Yesumi lalo: nimiri go su amaa pimi onaa yapare niri sogo yaa-para pirua ipisu. Nimiri su amaa madini onaa yapare niri su amaa aa-daa dia. ²⁴ Goa pea-pulu nimina pupitagi nape kone saapirua omalimi-daa aba lagiawade.

²⁵ Goa sa rabu nimumi nipu agaa mulalo pisimi: Nere aapi ya? Yesumi lalo: Aba ripia nimi lagsude niri gode yaade. ²⁶ Nimina pupitagi nape kone imi madaa neme agaa adaapu lagialua. Goa

palua pare nipumi ni mea epenasadere nipu ora pia-pulu nipuna agaa pagaliminalo laguayo sa.

²⁷ Mo saa agaare Aapame lakene agaa yapare naniminaasimi. ²⁸ Goa pea-pulu Yesumi nimu-para lalo: Oropere nimimi ni Onaanu Raapu Pirape Aana Si minasaalimi rabu niri go agaana re yaa-pulu mada niminaalimi. Go rabu nimimi nina koneme oyae napawa pare Aapame lagi agaa nimi laguayo-daa niminaalimi. ²⁹ Nipumi ni epenasadere aba ni raapu pipa. Nipuna kone oro yaalo mogeaayo-pulu Aapame ni madaa pedo palia. Goa pea-ga ni agu raapo napiruaayo. ³⁰ Yesumi go agaa sa rabu onaa adaapumi nipu madaa kone rulasimi.

Ora ne agaame onaa ode mapiralia

³¹ Juda medalomame Yesu madaa kone rulasimi-daa Yesumi nimu-para lalo: Gore nimiri nina agaa pago mogealimiri nimi ora nina disaipel onaa piralimi. ³² Nimimi ora agaa niminaalimi rabu ora agaame nimi ode maesepeaalia. ³³ Goa sa-pulu nimumi lalo: Gore niaare Abraham-na si wane akuanu pima-pulu niaare aa medana kogonome adini aa-rupa napiraema. Goa pea-pulu neme akeane niaa ode mapiraalua lae ya?

³⁴ Yesumi nimu-para lalo: Onaanumi pupitagi ne kone saapiralimiri nimuri pupitagina kogonome adini onaa-rupa pimi sa. ³⁵ Kogono adini aa meda nipuna kogono pi aaraana ada-para oro yaalo napiralia. Dia, pare Siri oro yaalo ode mada piralia. ³⁶ Niri Aapana Si ya-pulu neme

nimi esepealuame nimi oro yaalo ode onaa-rupa piraliminalo pi.

³⁷ Ni makuaayo, nimiru Abraham-na si akuanu yaade. Pare nina agaare nimina robaa-para naia-pulu nimimi ni tu maomaatalo pimi. ³⁸ Aapame ni mea wasade yae madaa lagialo pare nimimiru nimina aapanumi lagsade-a pa peme.

³⁹ Nimumi nipu-para lalo: Niaana Aapare Abraham pirisade simi. Yesumi lalo: Nimi Abraham-na sinu pirisimi rabu nipuna pisade kogono mogeteme. ⁴⁰ Pare neme Gote-na lagi agaa nimi ora agaa oro yaalo laguaayo. Neme laguaayo pare nimumi ni tu maomaatalo peme. Go konere Abraham page napisa. ⁴¹ Go konere nimina Aapame pisade-a peme. Nimumi lalo: Niaana Aapa Gote padane pia. Go Aapare Gote ya-pulu niaa pa paake aa yoloa madini naakinu-daa dia simi. ⁴² Yesumi nimu-para lalo: Gore Gote-re nimina Aapa ria yaalo ni madaa pedo pu raaname omola pame. Ni Gote raapu pirua go su amaa epawa. Nipumi ni mea epenasa rabu ipisu pa aama nina kone sua naipsisude.

⁴³ Go lagialo agaa akea pua mada nanimi-naaeme? Gore nina agaa gimoa napageme-pulu naniminaaeme. ⁴⁴ Nimi Satan-na sinu ya-pulu nimina Aapana kone mogeaatalo pimi. Nipuru ora abade onaa tu maomae aa pirisade. Nipuru ora agaa nane aa ya-pulu nipuna kone sua ora agaa ne aa pia. Nipumi yaa agaa tea rabu nipuna kone sua mogeaaya. Nipu yaa agaana ne aa pirua yaa agaa rayona aaraa pia-pulu go kone mogeaaya. ⁴⁵ Neme ora agaa lagialo pare nimimi

ni madaa kone narulaeme. ⁴⁶ Nimina rikiraanare aa medame nina pupitagi nape kone meda adea? Dia-ga neme ora agaa lagialo-ga akeane ni madaa kone narulaeme? ⁴⁷ Gote-na si wanenumiri nipuna agaa pageme pare nimi Gote-na sinu-daa dia yaa-pulu nina agaa napageme sa.

Yesumi lalo: Abraham napirina ni aba pirisu sa

⁴⁸ Goa sa-pulu Juda aanumi Yesu-para lalo: Ne Samaria su-para piri aa loa nena raapu remo meda pia lama-ga ora lama pae? ⁴⁹ Yesumi lalo: Remo-daa nina masaana napia. Neme Aapana bi minasaayo pare nimimi nina bi rabuaniaaeme. ⁵⁰ Neme nina bi napamu minasaayo dia. Aa medame nina bi minasaatalo pia-pulu go aare ni madaa koso lape agaa epe-rupa mada tea. ⁵¹ Neme nimi-para ora lalo: Onaa rayome nina agaa pagoa saapiralimiri oro yaalo naomalimi pare kagaa piralimi.

⁵² Goa sa-pulu Juda aanumi Yesu-para lalo: Abiare nena masaa-nane remo pia-daa niaame waru adema. Onaa rayome nina agaa pagalimiri oro yaalo naomalimi laede. ⁵³ Goa lae pare Abraham-para Gote-na agaa lekene aa-para omesimi. Nere niaana Aapa Abraham mada maoge yaate simi? Gore Gote-na agaa lakene aanu page omesimi-ga ne aapi nona pi piri ya?

⁵⁴ Yesumi lalo: Neme nina bipa nina minasaalua dia. Pare nina Aapame nina bi minasaaya. Go Aapare niaana Gote padane aba lamede. ⁵⁵ Nimimi nipu na-ademe pare neme nipu ade. Neme nipu na-adolape yaalore ni nimi

yaa agaa ne onaanu nona plane piruaayo. Pare neme nipu ade-pulu nipuna agaa mogeaato.

⁵⁶ Nimina akua Abraham ni madini adolalo pisa-pulu pedo pu pirisa. Gore adesa rabu ora raaname waru omo pirisa. ⁵⁷ Go raburi Juda aanumi nipu-para lalo: Ne madini diri maali 50-pela dia ya-pulu akeane neme Abraham ade lae ya? ⁵⁸ Yesumi lalo: Neme ora lalo. Abade Abraham namadini rabu ni aba pirisude.

⁵⁹ Go raburi nimumi aana mua nipu tulalo pisimi pare Yesu nipu kaledoa adaa lotu adaa gimoa amaa pisa.

9

Yesumi ini rubu pi aa maepeaasa

¹ Yesu pora pamisa raburi nipumi ini rubu pi aa meda adesa. Go aare agimi ini rabula palae madisa. ² Go aa adesa rabu disaipel aanumi Yesu nipu agaa gupa misimi: Tisaa, nipu ini rubu pi aa ya-pulu aapimi pupitagi noa ini rubu mapasa ya? Go aa nipuna bipa pupitagi nisa palo nipuna agi aaraa lapome pupitagi nisipi-daa pisa pae simi. ³ Yesumi lalo: Go aa-na iniri nipuna pupitagi page agi aaraa pupitagi page nanisa. Dia, pare nimimi Gote-na kogono adenalo agina robaa-para pupalae madisa. ⁴ Abia naare rea raburi niaame nipuna ini epenasa Aapana kogono pamina. Orope ribaa yalia rabu kogono madaa napalima-pulu Aapana kogono abia pamina. ⁵ Ni su amaa onaa raapu pa pi rabu nimu paa mea katoa sa.

⁶ Goa loare Yesumi sope risa. Mo sopere su raapu mokoepa sana mo aa-na ini sua palae kimi

mea oraasa. ⁷ Go rabu nipumi agaa gupa sa: Go Siloam ipa ini-para waswas tula pu sa. Go ipa Siloam-na biri adaa agaa meda madaa mea penaasa teme. Goa lakesa rabu go aa ipa pua ini radepea wala ipuare ini epe-rupa rupaawa oyae adesa.

⁸ Gore nipuna adaare-para piri onaa medalomame nipu oyae ogetalo adesimi-pulu agaa gupa misimi: Abade go aamere oyaeyae oge mua gialepa lala pirisa simi. ⁹ Onaa medalomame lalo: E, go aa yaade simi. Pare onaa medalomame lalo: Dia, padane go plane ae rado simi. Go simi-pulu go aame lalo: Gore ni yaade sa.

¹⁰ Nimumi nipu agaa misimi: Nena iniri akea pua epea pae simi. ¹¹ Gore aame lalo: Nimina aa Yesu temede aame sope su raapu mokoepa nina ini-para pepeminaaria. Go rabu nipumi ni-para ne no ipa Siloam ini madaa waswas tula pu laa. Goa laa rabu waswas tula puaware ini rupaawa oyae waru adawa. ¹² Nimumi agaa misimi: Mo aa-na adaare aa-para pia ya? Nipumi maarea sa.

¹³ Go raburi mo ini rubu pi aa Farisi aanu piri-para mea pisimi. ¹⁴ Gore Yesumi mo aa-na ini-para kege mokoepa maepeaaria diri Kitu Pirape Yapi rabu pa simi. ¹⁵ Go rabu Farisi aanumi go aa-para lalo. Nena iniri akea pua wala epea pae simi. Nipumi nimu-para lalo. Nipumi nina ini-para kege tainaloa nina ini agaa radepeaawa abia neme oyae epe-rupa ade sa. ¹⁶ Farisi aa medalomame lalo: Nipumi rekena agaa rasu Kitu Pirape Yapi di madaa kogono paa-pulu Gote-me go aa namea epenasa simi. Medalomame lalo. Pupitagi ne aamere go plane napiaa kogono mada

pea pae simi. Apo agaame nimu rugulala pawa pirisimi. ¹⁷ Mo aa wala agaa misimi: Gore nipumi nena ini marupariaa-daa lae-pulu nemere nipu madaa ake te ya? Go aame lalo: Nipuri Gote-na agaa lakene aa kone salo sa.

¹⁸ Yapare Juda aanuna konere nipu aba ini rubu pi aa pirua pare abia nipuna ini maepeaaria-daa dia kone isimi. Go kone isimi-pulu nimumi go aa-na agi aaraa yaasimi. ¹⁹ Goa pua nimumi agaa gupa misimi: Go naakiri nena ya? Neme madisi raburi ini rubu pi madu i si palo lagi. Gore akea pua nipumi abia oyae mada adea? ²⁰ Goa pua nipuna agi aaraa lapome lalo: Ora saana si yaade. Go page agimi ini rabula palae madu isa. ²¹ Pare abia nipuna iniri akea pua rupariaa yapae saa naniminaaepa. Go page aapimi nipuna ini marupariaa palo nipu pua agaa mealepa. Nipu oge naaki-daa dia ya-pulu nimi mada lagialia sipi. ²² Agi aaraa nipu lapo Juda aanu paalame omesipi-pulu nipumi goa sipi. Abare Juda aanumi agaa gupa robesimi: Aa medame Yesuri Gote-na Mea Repae Aa mo lotu ada-para teme-daare so amaa ratasamina simi. ²³ Goa simi-pulu agi aaraame lalo: Nipu adaa aa ya-pulu nipu pua agaa mealepa sipi.

²⁴ Go rabu mo ini rubu pi aa wala yaaloo nipu-para lalo: Gote-me ne adea-ga neme yaa madaa makuaa loa ora agaa lape. Go nena ini marupae aare pupitagi ne aa-rupa niminaatema. ²⁵ Go aame lalo. Nipu pupitagi nea palo epe aa yapalo ni maarea. Pare padane yae-daa niminaato. Abade nina amame ni madisa raburi ini rubu pi

aa pirusude. Goa pea pare abia nina ini epe ta-daa pi sa.

²⁶ Nimumi lalo: Nipumi ne mada ake paa? Nena iniri akea pua maepeaaria pae simi. ²⁷ Gore nipumi lalo: Neme nimi aba mo lagiawade pare nina agaa napagoa wala agaa mealeme: Gore akeane wala pagalimi? Gore nimi nipuna disaipel aa-rupa piralimi pae sa.

²⁸ Goa sa-pulu nimumi nipu-para ero agaa gupa simi: Ne padanere go aa-na disaipel aa pi. Niaare Moses-na disaipel aanu pima. ²⁹ Niaare Gote-me abade Moses agaa lakesa-daa niminaawa go aare aa-para epa palo niaa maarea simi. ³⁰ Go raburi mo aame lalo: Go tame agaare ora rado meda. Go aare aa-para epa palo nimimi nademe pare nina ini nipumi maepaaria ³¹ Gore niaame ademe-ga Gote-me pupitagi ne onaanuna beten mada napageade. Dia, pare onaanumi nipuna bi minasaawa nipuna agaa mogeteme-daare go onaana beten-re Gote-me pagea. ³² Ora su yaa warisa rabu onaanu omala ralala pua abia page aa medana agimi ini rabula palae-rupa nipuna ini maepeariaade remaa napageme. ³³ Gore Gote-me go aa-daa namea epenata pisa yaalore nipumi go kogono mada napula paa sa.

³⁴ Nimumi agaa gupa abusimi: Nena amame nere pupitagi noa madiana. Gore neme niaa agaa lagiali ya? Goa loare go aa lotu adaa amaa-nane ratisimi.

Kone rulae yaena saaba pimi onare ini rubu pi pimi

³⁵ Gore nimumi mo aa lotu ada amaa-nane ratisimi rabu Yesu go remaa pagesa. Go rabu mo aa asapua adasaawa agaa gupa misa: Ne Onaanu Raapu Pirape Aana Si madaa kone rulaate pae sa.

³⁶ Go aame lalo: Tisaa, go aare aapi ya? Neme ni lagiali-daare neme nipu madaa kone rulano.

³⁷ Yesumi nipu-para lalo: Neme nipu ade-ga abia saa laapo agaa tepa sa. ³⁸ Go rabu go aame lalo: Aa Mudu, neme kone rulaato. Goa loare nipuna rumu koba pua Yesu re-para pirisa.

³⁹ Go rabu Yesumi lalo: Ni go su amaa ipuare koso lape agaa rumaatalo pi. Goa pua ini rubu pi onaanumi oyae mada adalimi pare oyae ademe onaanuri ini rubu pi onaanu piralimi sa. ⁴⁰ Goa sa-pulu Farisi aa medaloma nipu raapu pirisimi rabu go agaa pagoare agaa gupa misimi: Gore niaa ini rubu pi aa-rupa pima lae pae simi.

⁴¹ Yesumi lalo: Nimi ini rubu piata peme yaalore nimi pupitagi nape kone nasula peme. Goa pea pare nimimi niaana iniri epe ta teme-pulu nimina pupitagi nape kone pa saapitimi sa.

10

Yesuri sipsip menana epe surube aa

¹ Yesumi nimu-para lalo: Neme ora lagialo. Aa medame mena sipsip-na kepo ru-nane polalo paliare nipumi pora gaape aba lobalia. Goa pea pare kepo kabulalia-daare nipu paake ne aa yaalo pea. ² Gore pora gaape-para odobaawa ru-nane pope aare nipu sipsip puni aa yaade. ³ Goa pea-ga pora gaape surube aame pora lobalia. Go rabu mo aame sipsip nimuna bi padane padane

laatapu yaaloo amaa-nane mea penaaatea. ⁴ Goa puare sipsip puni aame amaa mea puare nipu aba palia. Goa pua sipsip puni aa-na agaa pageme-pulu rata mea palimi. ⁵ Sipsip-numi puni aa padanena agaa pageme-pulu pa aa meda narata rata peme pare pogola peme sa. ⁶ Yesumi nimu saa agaa lakesa pare go agaana re nanimi-naasimi.

Yesuri mena sipsip epe-rupa puni aa-rupa pia

⁷ Yesumi agaa wala lalo: Neme nimi ora lalgialo. Niri sipsip mena-na pora gaape nona plane pi. ⁸ Aba ripia ipisimi onaanuri paake ne onaa ipisimi. Goa pisimi pare mena sipsip-numi nimuna agaa napagesimi. ⁹ Niri pora gaape ya-pulu pora gaape lobanoloare onaanu ru-nane mada odobaawa oro yaalo epe-rupa kagaa piraama laama palimi. Goa pea-pulu nimu ru-nane odobaawa amaa pua go-rupa eta nalimi.

¹⁰ Goa pea pare paake ne aame oyae paake nolalo ipua sipsip tu maomaatalo epea. Onaanumi ni rata mea ipuare oro yaalo kagaa piraama laama palimi. Ni ipisuri onaanuna robaa-para oro yaalo kagaa pirape epe kone mea kaloa rulatabenalo ipisu. ¹¹ Niri sipsip epe-rupa puni aa ya-pulu nina sipsip-nu nimu madaa omaluame pi. ¹² Pare mone kogono pi aa medare nipu sipsip-na aaraa dia-ga wae yana epenalo adaliare go aare pogola palia. Goa pea-pulu wae yaname sipsip ratu noa ratu rubebe palia. ¹³ Go aare nipu pa mone yoto kogono pi aa ya-pulu nipumi sipsip madaa kone waru naia pare wae yana epalia rabu pogola palimi sa.

¹⁴⁻¹⁵ Goa pea pare niri ora sipsip epe-rupa puni aa yaade. Go kone madaare neme sipsip ade-rupa nimumi ni ademe. Nimumi ni mada talimi pare neme nimu punu piruaayo. Gore Aapame ni adea-rupare neme Aapa ade. Gore neme nina sipsip raba mulalora nimu madaa omaluame pi. ¹⁶ Nina pa sipsip medaloma page pimi pare go kepo ru-nane napimi. Goa pea-ga nimu page ru-nane mea epalua. Go rabu nina agaa pagena loa padane kuta-para kiritinaloa nimu surubalua. ¹⁷ Goa pea-ga nimu madaa omaluame pi-pulu Aapame ni madaa pedo pu raaname omea. Nimumi ni tu maomalimi rabu neme wala rekoa epe-rupa piralua. ¹⁸ Pa onaame ni mada natu maomalimi. Dia, nina kone sua ni mada tinalo gimalua. Nina oro yaalo kagaa pirape kone wasupare nimumi tina toa page neme wala mealua page nina palua. Aapame go agaa aba lagisa-pulu goa palua su.

¹⁹ Juda aanumi go agaa pagesimi-pulu nimu rugula palapa pu pirisimi. ²⁰ Onaa medalomame lalo: Nipuna masaana remo pia-pulu nipu maeyaaya simi. Akeane nimimi nipuna agaa pageme simi. ²¹ Pare onaa medalomame lalo: Dia, remome masaana piruare agaa go-rupa mada natea. Akeane remome ini rubu pi aa-na ini maepearia ya simi.

Juda onaame Yesu masaa rilasimi

²² Gore Jerusalem su-para Kitu Pirape Yapi di rudu sa. Go yapi di raburi abade nimuna lotu adana pora gaape lobesimi. ²³ Go rabu Yesu mo lotu ada-para pua Solomon-na robene rum-para

pamisa. ²⁴ Go raburi Juda aanumi Yesu piri-para epa kutapubaawa nimumi gupa lakesimi: Akeane neme niaana pu imu marekaari ya? Goa pua go agaa lagiالي ya? Nere Gote-na Mea Repae aa yaalo agaa waru lagiape simi.

²⁵ Yesumi lalo: Neme aba lagiawade pare nimimi go agaa napageme. Aapana puri kogono pe rabu naa bi ma-adaa ademe. ²⁶ Ademe pare nimiri nina sipsip dia ya-pulu ni madaa kone narulaeme. ²⁷ Nina sipsip-mi ni adoa nina agaa pagoa ni rata mea epeme. ²⁸ Neme nimu oro yaalo piraama pope kone wasupa kaato-pulu ora mada naomalimi. Goa pua nina sipsip nina surubaayo-ga pa onaa medalomame mada napaake mealimi. ²⁹ Nina Aapare onaa rayona mudu aa ya-pulu nipumi nimu surubena pa onaa medalomame mada napaake mealimi. ³⁰ Aapa saa lapore ora padane-rupa pipa.

³¹ Goa sa rabu Juda aanumi aana mua nipu tulalo pisimi. ³² Yesumi nimu-para lalo: Aapame napiaa kogono adaapu panolo guaaya-pulu gore nimu aba waalawade wala ake kogono madaa kone sua aana-me ni tu maomaatalo palimi pae sa.

³³ Juda aanumi agaa gupa abusimi: Nena epe kogono madaa aana-me natu maomalima yapare ne Gote-para ero agaa lae-pulu aana-me tu maomalima simi. Nere pa agaame akeane ne Gote nona plane pirali pae simi.

³⁴ Yesumi lalo: Gore nimina rekena agaana buk madaare Gote-me gupa sa: nimiri Gote nona plane pimi lo tu ia. ³⁵ Gore Gote-na buk-ri oro yaalo ora agaa lo aaya-daa pageme. Gore Gote-me

nipuna agaa onaa lakeloa nimi Gote nona plane pimi lakesa. ³⁶ Niri Aapame nipuna ririna sua su amaa mea rapaasa. Goa pisa-ga neme Gote-para akolo ero agaa toalo lame ya? Niri Gote-na Si lawade lame ya?

³⁷ Neme Aapana kogono napaayo kone sua ni madaa kone narulaeme. ³⁸ Pare nipuna kogono paluare go napiaa kogono madaa kone rulata peme. Goa pea-pulu Aapa saa lapo padane-rupa pipa-ga niminaalimina sa.

³⁹ Go rabu nimumi wala aditalo pisimi pare mada naripinaasimi.

⁴⁰ Go raburi Yesu nipu wala ipa Jordan pua kenaawa mone pamisare abade Jon-me onaa baptais kasade-para pua pirisa. ⁴¹ Go rabu onaa adaapumi nipu piri-para ipua lalo: Jon-me go plane kogono napisa pare nipumi go aa madaa lagisade agaare ora yaana simi. ⁴² Go raburi onaa adaapumi Yesu madaa kone rulasimi.

11

Lasarus omesa

¹ Aa medana biri Lasarus nipu Betani su-para pirua yaina omesa. Go adaare-parare nipuna baani Maria Marta laapo raapu pirisa. ² Go Maria-mere abade epe kaa pi wabola medame Yesuna aa laapo madaa koya suare nipuna irimi makaapu yaasa. ³ Go onana baani Lasarus yaina omesa-pulu nipuna baani laapo Yesu piri-para agaa laketa pisipi. Nipumi lalo: Abia nena epe adami aare yaina omea sipi. ⁴ Yesumi go agaa pagoa gupa lakesa: Lasarus-re ora ini adupiape

yaina-daa dia. Gote-me nipuna epe paana puri orope adaminalo abia yaina omea. Go yaina madaare Gote-me nipuna naaki page epe bi gial-iminalo meapana sa.

⁵ Yesumi Marta-para aki-para baani Lasarus-para pedo pu raaname omea. ⁶ Goa pisa pare nipumi Lasarus yaina omea remaa pagesa rabu yapi lapome nipu su-para pa pirisa. ⁷ Piruare nipumi disaipel aa-para lalo: Niaa wala Judia su-para baina. ⁸ Mo disaipel aanumi lalo: Tisaa, go su-parare Juda aanumi aana-me ne tu maomaatalo pamede-ga ne go su-para akeane pali pa? ⁹ Yesumi saa pi agaa gupa sa: Naare ralade rabu aa meda pora go rabu paame nipu raba mealia-pulu pora-nia namagataba lopalialia. ¹⁰ Pare ribaa yalaina go aa-na robaa-para paa naia-pulu go aa pora-nia magataboa lopalialia.

¹¹ Goa loare Yesumi wala goa lakesa: Niaana adami aa Lasarus-ri aba u pataade pare neme nipu wala marekata palua sa. ¹² Mogo aanumi lalo: Gore nipu u patare epe ta-ga nipuna mada rekalia simi. ¹³ Pare Yesumi go saa agaana re-re Lasarus pa ini adupiaade lakesa pare disaipel aanumi pa u patana kone isimi. ¹⁴ Go kone isimi-pulu Yesumi go saa agaana re gupa lakesa: Lasarus ini adupia yaade sa. ¹⁵ Pare neme nipu piri-para napirawa-ga epe ta. Nimumi ni madaa kone rulalimi-daare abiare nipu piri palima.

¹⁶ Tomas-na bi medare Didimus nipumi disaipel aa medaloma-para lalo: Tisaa, nipu raapu baina-ga ini adupiamona sa.

*Yesuri wala rekapena page kagaa pirapena
page re yaade*

¹⁷ Gore Yesu Betani su-para pua puaa adesa pare Lasarus yapi medame matmat-para ro-gaabasaaya. ¹⁸ Gore Betani su oge-daa mo-pare aawa Jerusalem su-para oge-daa mo-para aasa. Goa pisa-daa Juda onaa adaapumi Lasarus ini adupia remaa pagoare nimu Maria Marta lapo piri-para ipisimi. ¹⁹ Goa puare go ona lapona robaa-para makuma patalo ipisimi omaa ada.

²⁰ Marta-me Yesu epea remaa pagesa rabu nipu pora-nia madaata pisa pare Maria ada pa pirisa.

²¹ Marta-me Yesu-para lalo: Aa Mudu, ne go su-para pirita epola pae yaalore nina baani mada naomala paa. ²² Gore abia page neme oyae meda Gote-para beten te-daare nipumi mada gialia-daa niminaato sa.

²³ Yesumi lalo: Nena baaniri wala rekoa piralia.

²⁴ Go oname lalo: Gore wala orope epaliade yapi di rabu nipuna rekalia-daa niminaato sa.

²⁵ Yesumi lalo: Gore niri onaanu wala marekaape re page nimuna kone wasupa oro yaalo kagaa mapiraapena re page pi. Onaa rayome ni madaa kone rulalimi-daare omalimi rabu nimuna kone wasupa oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

²⁶ Goa pea-ga onaa rayome pirua ni madaa kone rulalimiri ora mada naomalimi. Neme go agaa madaa kone rulaate pae dia ya?

²⁷ Marta-me lalo: Aa Mudu, neme ne madaa kone rulaayo. Nere Gote-na Mea Repae Aa yaade. Nere Gote-me su amaa mea rapaasa-pulu ne ora Gote-na Si kone sua kone rulaayo sa.

Yesumi re sa

²⁸ Marta-me gupa lakeloa sana nipuna aki Maria-para pawasi yaaloa pua lakesa: Tisaa epa pirua ne yaata-ga pulade sa. ²⁹ Maria nipumi go agaa pagoa Yesu aipapulu madaama pisa. ³⁰ Yesu nipu adaare-para abi naopapasa pare aba Marta nipu lapo madaasipi-para aasa. ³¹ Gore Maria rekoa pisa rabu Juda aanumi nipuna pu robaa-para makuma patalo pirisimi-pulu Maria rata mea pisimi. Nimumi Maria matmat-para re ta polalo pula kone isimi.

³² Maria Yesu pirisa-nane pua nipu adoare kibu ripinaaba pirua lalo: Aa Mudu, ne go su-para epa pirita pae yaalore nina baani mada naomala paa kone salo sa.

³³ Yesumi Maria-para Juda aanu nimu raapu pirua re lala pirina adesa. Goa pua nipuna robaa-para kedaa pua nipuna pu o sa. ³⁴ Go raburi nipumi nimu-para lalo: Nipu aa-para rogaarimi ya? ³⁵⁻³⁶ Nimumi lalo: Aa Mudu, epa ada simi. Yesumi re sa-daa mo Juda aanumi lalo: Adalepa. Mo ome aa madaa pedo ora pua re ta simi. ³⁷ Pare aa medalomame lalo: Gore nipumi ini rubu pi aa-na ini maepeaaria. Goa pea-ga akeane nipumi Lasarus akeane omena gima?

Yesumi Lasarus wala marekaasa

³⁸ Gore Yesuna pu robaa-para wala o sa-daa nipu matmat-para pisa. Go matmat-re ora aana apedaa-para aasa pare adaa aana-me pora gaape garulasimi. ³⁹ Go raburi Yesumi lalo: Go pora gaape garulaarimide aana pane mealepa sa. Mo ome aa-na baani Marta-me lalo: Aa Mudu, nipu rogaabaina yapi maala popea-pulu abiare nipuna

ro pugu palia. ⁴⁰ Yesumi nipu-para lalo: Gore abade neme lagiawade. Neme kone rulali-daare Gote-na epe paana puri mada adaina lawade. ⁴¹ Goa sa raburi aana kapea mu pasa. Go rabu Yesumi yaa-para adasaawa lalo: Aapa, nina agaa waru page-daa ora pi lalo. ⁴² Oro yaalo nina agaa page pare go onaanu madaa apo lalo-daa. Goa lalo-ga nimumiri neme ni go su amaa mea rapaasa-daa kone rulalimilo lalo sa.

⁴³ Nipumi goa loa sana puri paloa gupa yaasa: Lasarus, ne rekoa amaa-nane ipu sa. ⁴⁴ Gore mo aba ome aa rekoa ipisa rabu nipuna ki aannuri abade rogaae mamina ralapata palae ipisa. Nipuna ini agaa page mamina-me rogaae-rupa pa roгаа palae ipisa. Go rabu Yesumi nimu-para lalo: Nipu pora pamina esepealepa sa.

*Aa mudunumi Yesu tulalo yada robesimi
(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)*

⁴⁵ Go rabu Maria adola ipisimide Juda onaa adaapumi Yesuna pisa adoare nipu madaa kone rulasimi. ⁴⁶ Pare aa medaloma Farisi-numi aanu piri-para pua mo Yesumi pisa yaenu pua lakesimi. ⁴⁷ Go simi-pulu Farisi aanu-para Gote-na Miru Irae Aa mudunu-para nimumi kaunsil aanu piri-para pua kiritaawa yada robesimi. Go raburi nimumi lalo: Go aame napiaa kogono adaapu pea-ga niaame akea pamina ya? ⁴⁸ Nipumi oro yaalo goa paliare onaa rayome nipu madaa kone rulalimi. Goa palimiri Rom suna surube aanumi ipua niaana lotu ada epa kilipia niaana rurunu rayo page yada pua tu maomali simi.

⁴⁹ Goa simi pare nimuna rikiraana aa meda pirisa. Go aa-na biri Kaiafas nipu go maali padane-mame Gote-na miru irae aa mapiraasimi. Go aame ero agaa gupa sa: Nimiri ora kone nasua agaa pa teme. ⁵⁰ Gore aa padaneme onaa rayo madaa omaliare ora epe ta. Pare niaana rurunu tu maomalimiri o ta sa.

⁵¹ Go agaa sa pare go agaana re naniminaasa. Yapare nipu Gote-na miru irae aa mudu go maali napirisa-pulu nipu Gote-na agaa lakene aa-rupa pirua lakesa. Go lakesade agaana re-re Yesumi Juda onaa madaa omoa raba minalo lakesa. ⁵² Yesumi onaa rayo madaa omali-pulu Gote-na onaa rayo ruru padane-para mapiraaliminalo go agaa Kaiafas-me lakesa.

⁵³ Goa sa-pulu go yapimi ripia-mama puare Juda surube aa aanumi Yesu tu maomaatalo yada robo pirisimi. ⁵⁴ Goa pisa-pulu Yesu Judia su-para mada napisa pare go su gimoa adaare meda-para pua pirisa. Go adaarena biri Efraim. Go-parare nipuna disaipel aanu raapu pirisa.

⁵⁵ Juda aanuna eta yawe nape Pasova yapi di aba napena mo su aane-nane adaare-para piri onaa adaapu Jerusalem su-para ipisimi. Goa pisimi rabu nimuna yogane Gote-na ini agaa maepeaatalo pua kiritasimi. ⁵⁶ Go rabu onaame Yesu asapulalo pisimi. Nimu lotu ada ru-nane epa kiritaawa agaa gupa simi: Ake kone sae ya? Nipuri go eta yawe ne Pasova yapi di adola epalia pae simi? ⁵⁷ Farisi aanu-para Gote-na Miru Irae Aa mudunumi agaa gupa lakesimi: Aa medame Yesu nipu adalia-daare niaa lagialepa

simi. Nimumi Yesu aditalo pisimi-pulu go agaa lakesimi.

12

*Maria-me Yesuna aa madaa wabola koyo sa
(Mat 26.6-13; Mak 14.3-9)*

¹ Gore yapi di 6-pela aba dia naloa Juda aanuna Pasova ne yapi di sula palimi-pulu Yesu ipu Betani su-para pisa. Go suri Lasarus omesa rabu Yesumi nipu matmat-para marekaatalo pisade su yaade. ² Go adaare-parare nimumi Yesuna eta yawaasimi-pulu Marta-me eta panapu kasa rabu Lasarus-para onaa medaloma Yesu raapu eta no pirisimi. ³ Go rabu Maria nipu wabola napu pe rayo mea ipuare Yesuna aa mada koyo sua pisa. Koyoare nipuna aalu irimi makaapu yaasa. Go wabolana epe kaare ada ru-nane rulatabesa. ⁴ Goa pisa pare Yesu nipuna disaipel aa medare Judas Iskariot orope Yesu gimaliade aa nipumi lalo: ⁵ Akeane go wabola madaa mone 1,200 kina nameape ya? Goa pua mone-re aa naraanu kalamina. ⁶ Goa sa pare nipumi naraanu madaa kone naisa. Dia, pare nipu mone paus surubape aa pirisa pare medaloma paake no pisa. Nipuri paake ne aa ya-pulu apo yaa agaa sa.

⁷ Goa sa rabu Yesumi lalo: Pinawa. Nipuna wabola koyaade konere orope omalua rabu ro-gaalimide onaanumi nipuna kone madaa agaa loa piralimina. ⁸ Gore naraame ome onaanuri oro yaalo nimi raapu piralimi pare ni nimi raapu oro yaalo napiralua sa.

Gote-na miru irae aanumi Lasarus tulalo pisimi

⁹ Yesu nipu mo Betani su-para pirisa rabu Juda aa adaapumi remaa pagoa Betani su-para ipisimi. Nimu Yesu padane adola pisimi pare Yesumi Lasarus matmat-para marekaasade aa page adola ipisimi. ¹⁰⁻¹¹ Lasarus marekaasa-pulu Juda adaapumi nimuna aa mudu gimoa Yesu madaa kone rulasimi. Goa pua Gote-na miru irae aa mudunumi Lasarus tu maomape yada robesimi.

*Yesu Jerusalem su-para aa mudu-rupa pisa
(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Luk 19.28-40)*

¹² Ekerare eta yawe ne Pasova yapi di epalia-pulu onaa adaapumi Yesu Jerusalem su-para epalialo remaa pagesimi. ¹³ Pagesimi-pulu nimumi repena yonu muare Yesu epape pora-nia sulalo ria pisimi. Pa ipulaawa gupa yaasimi: Gote-na bi minasaamina simi. Go aare Gote-na bi madaa ipula-ga Gote-me raba mina simi.

¹⁴ Gore Gote-na buk madaa isa-rupare ratua Yesumi donki mena adibae mua go donki menana masaana pirisa. Gote-na buk madaa agaa gupa isa: ¹⁵ Su adaare Saion onaanu paalame naomalepape. Nena aa mudumi donki menana masaana pirua epea-ga adalepa. ¹⁶ Pare go raburi Yesuna disaipel aanumi go buk madaa i agaa naniminaasimi. Pare orope Yesu nipu epe paana puri mula rekenaloa disaipel aanumi apo buk madaa i agaare aba pisimi-daa wala niminaasimi.

¹⁷ Abare Yesumi Lasarus matmat-para marekaasa rabu onaa adaapumi adesimi-pulu go remaa lama yola tisimi. ¹⁸ Goa pisimi-pulu onaa adaapumi Yesuna napiaa kogono madaa remaa

pagesimi-pulu nimumi nipu pora-nia madaata pisimi. ¹⁹ Go rabu Farisi aanumi gupa simi: Gore su amaa onaa rayome Yesuna pora kuritimi-ga niaame agaa mada narasalima simi.

Grik onaa medalomame Yesu adolalo ipisimi

²⁰ Onaanu Jerusalem su-para ipua Gote-na bi minasaata pisimi rabu nimuna rikiraanare Grik onaa medaloma pisimi. ²¹ Nimu Filip piri-para ipua lalo: Niaame Yesu adamona simi. Go Filip-na ada Galili su ru-nane aasa. Go suna biri Betsaida simi. ²² Filip-mi Andru pua lakenaloo nipu lapome Yesu laketa pisipi. ²³ Yesumi nipu-para lalo: Abiare Onaanu Raapu Pirape Aana Siri nipuna epe paana puri meape diri epaade. ²⁴ Neme nipi ora lagialo: wit-na ini padanere su amaa poame pare naope pa saliare ora epe tadda dia. Pare go ini su-para poainaloo kaapu yoare wala opoa ini adaapu madialia. ²⁵ Aa medame nipuna yogane kone wasupa madaa pedo pu piriare mada nasaapiralia. Pare aa medame su amaa pirua yogane waru yae-daa kone dia salia-daare nipu oro yaalo kagaa piraama laama palia. ²⁶ Onaa rayome nina kogono palua teme-daare ni rata mea ipulupape. Goa pea-pulu onaa medame nina kogono raba meape onaa piriare ni nipu raapu piralua. Aa medame nina kogono paliare nina Aapame go aana bi minasaalia sa.

Yesumi nipuna omape di madaa agaa lakesa

²⁷ Yesumi lalo: Abiare neme kone adaapu robaa-para mua kedaame omalo-ga neme ake lano ya? Aapame abia go di ni madaa gimena

toa. Gupa lano ya? Dia, goa natoa-ga ni madaa go kedaa ginalo ipisude. ²⁸ Aapa, nena bi madaa puri mapalaina. Goa sa rabu yaa-para agaa meda gupa ipisa: Nina bi madaare puri masaawa orope page masaalua sa. ²⁹ Gore re-para piri onaa rayome go agaa pagoa gupa simi: Yaa-para ari kululu ta simi. Pare onaa medalomame lalo: Ensel medame nipu-para agaa ta simi.

³⁰ Pare Yesumi nimu-para lalo: Go ta agaare ni pagape agaa-daa dia. Nimi raba mulalo pagaliminalo epaa ta. ³¹ Abiare go su amaa onaa madaa koso lape agaa ipula. Abiare go su amaa aa mudu Satan rabuaniaalia. ³² Pare ni su amaa piranore repena polopea madaa mea tua mudialimi* rabu neme onaa rayo page raba mua mea palua sa. ³³ Apo agaana re-re nipumi kedaa rua omaliade madaa ta sa.

³⁴ Onaanumi Yesu-para lalo: Niaana rekena agaa madaa gupa pagema simi: Gote-na Mea Repae Aare oro yaalo piralima lo buk madaa tua ia simi. Gore akea pua nimumi Onaa Raapu Pirape Aa-na Si mea mudiabalimi ya? Go aare aapi yapae?

³⁵ Yesumi saa pi agaa gupa abusa: Oge rudu yapina nimi raapuri ni paa nona plane piralua. Goa pea-ga nimi paa raapu epe-rupa piralepape. Goa palimiri ribaame nimi narigitalia. Onaame ribaane-para pamualimiri aa-para pora pamualimi palo na-ademe. ³⁶ Goa pea-pulu paa raapu

---

* **12:32:** Yesuna pisa kogono-para saa agaa page maoge yae nona pisa-daa Yesumi goa sa. Abiare ni go suna go aayo-daa sa. Wala orope oge-daa piruare repena madaa tua mudiabalimi raburi onaa rayo go pora-para yola popalua sa.

piralimi raburi go paa madaa kone rulalimina. Go paare nimina robaa-para epenalo sa.

Juda aanu adaapumi Yesu madaa kone narulasimi

Yesumi go agaa loa sana nimu piri-para gimoa sana kaleda pirisa. ³⁷ Yesumi abade napiaa kongo pisa-daa adoa nipu madaa kone narulasimi. ³⁸ Goa pisa-daa Gote-na agaa lakene aa Aisaia-me nipuna agaa ora aata penaalo goa pisimi. Nipumi agaa gupa tu isa: Aa Mudu, niaana lakene agaa madaare aapimi kone rulaaya? Aa Mudu-na puriri aapi-para mea waatea yapae?

³⁹ Gore nimumi kone mada narulasimi-rupare Aisaia-me agaa aba tu isa-pulu goa pisimi. Agaa go-rupa tu isa: ⁴⁰ Gote-me nimuna ini aba rigitisa. Nipumi nimuna pu robaa-para aana ma-aulaawa nimuna kone madia yaasa. Goa pisa-pulu nimuna inimi oyae waru na-ademe. Nimuna robaa-para paa naepena-ga ni kone napereketeme. Goa pea-ga neme nimu mada namaepealua sa. ⁴¹ Apo agaare Aisaia-me Kraisa-na epe paana puri adesa-pulu nipumi go agaa madaa lo isa.

⁴² Go rabu page Juda aanuna aa mudunumi Yesu madaa kone rulasimi pare Farisi aanu madaa paala omesimi-pulu agaa kudiripu karome simi. Go rabu Farisi aanumi nimu lotu ada amaa-nane ratu talima loa pisimi. ⁴³ Nimuna konere onaana pedo pape agaa loa Gote-me nimu raaname omea kone naisimi.

Yesuna kosome onaanu rumaalia

⁴⁴ Gore Yesumi puri paloa agaa gupa sa: Onaa rayome ni madaa kone rulaeme nimumi ni madaa agu raapo-daa narulalimi. Dia, pare nimimi ni mea rapaasade Aapa madaa page kone rulalimi. ⁴⁵ Onaa rayome ni ademe rabu nimimi ni mea rapaasade aa page ademe. ⁴⁶ Neme go su amaa ipisuri paa-rupa ipisu-pulu onaa rayome ni madaa kone rulalimiri ribaane-para mada napiralimi. ⁴⁷ Onaa rayome nina agaa pagoa rasalimiri neme nimu madaa koso lape agaa natao. Dia, neme su amaa piri onaa raapu koso talo naipisu pare nimi raba mulalo ipisu. ⁴⁸ Onaa rayome ni gimoa naa agaa napagalimiri nimuna koso pagape aa meda pa pia. Gore orope yapinu dia yalia rabu nina lagialo agaame nimuna koso agaa pagalimi. ⁴⁹ Nina koneme agaa palano kone sua nalage. Ni mea rapaasa Aapame ni lagisa agaa nimi laguaayo. ⁵⁰ Nipuna lagi agaamere oro yaalo kagaa piraama laama pope kone gia-daa niminaato. Goa pea-daa Aapame lagsade agaa toame pi.

13

Yesumi nipuna disaipel aanuna aa radepeasa

¹ Mo Juda aanuna Pasova ne yapi diri wala yapi di meda popenaloa epalia. Go raburi Yesumi nipu go su gimoa Aapa piri-para wala paloa kone niminaasa. Nipumi nipuna su amaa onaa rayo madaa oro yaalo pedopu raana omape kone kalo kiriti isa-pulu abia page go kone ia. ² Gore orope aebo Yesu nipuna disaipel aanu raapu eta nisimi. Go rabu Saimon Iskariot-na si Judas-me Satan-na

kone kasa rabu Yesu madaa kawae madia pirisa. ³ Gote-me Yesu nipu puri rayo kasa. Goa pisa-pulu Yesumi nipu aapa raapu aba pirua ipisu-para palua kone sua niminaasa. ⁴ Goa pea-ga Yesumi nipu eta nane gimoa rekesa rabu nipuna mamina kolo isa. Goa puare nipuna mamina meda mua kego madaa yamesa. ⁵ Goa puare nipumi kopo-para ipa koyo paboare nipumi moge riaae aanuna aa radepeasa. Goa pa amaa puare nipuna mamina taul muare kunama pisa.

⁶ Goa puare nipu Saimon Pita piri ipisa rabu Pita-me lalo: Aa Mudu, nemere nina aa rade-petalo pae? ⁷ Goa sa rabu Yesumi nipu-para lalo: Abiare nina napiralua pare orope mada nimi-naali sa. ⁸ Pita-me lalo: Nina aa naradepeape sa. Yesumi lalo: Neme nena aa-daa naradepealuare ne nina disaipel aa-rupa mada napirali sa. ⁹ Go rabu Saimon Pita-me lalo: Aa Mudu, gore nina aa agu naradepeape pare nina ki aalunu page rayo radepeapeaina. ¹⁰ Yesumi saa pi agaa gupa sa: Aa medame nipuna to rayo aba radepealiare nipuna amulu madaa wala waswas natalia. Nipuna aa agu radepeaalia. Nimi rayo amulu pea pare aa padane amuluna pea. ¹¹ Yesuna aposel kogono aa padaneme yada roboa kawae madini aba adesa-pulu nipumi nimi rayo amulu pi-daa napimi pare aa padane amulu pealo lakesa.

¹² Gore Yesuna disaipel aa rayona aa radepea kiritisa. Goa pua nipuna mamina mea maraawa nipuna eta nape siaa madaa pua pirua nimu agaa gupa misa: Gore abia neme nimi madaa pawadeana re-re niminaaeme pae? ¹³ Nimimi

niri Tisaa-para Aa Mudu-para teme. Goa teme-ga ni ora go-rupa pi. ¹⁴ Niri Tisaa page Aa Mudu page yapare nimina aa apo radepeaato. Goa pea-ga nimimi nimina amenuna aa page radepeatepape. ¹⁵ Neme nimi walalo kone mua nimimi go-rupa ratalepape. ¹⁶ Neme nimi-para ora lagialo. Kogonome adini aamere nipuna kogono surube aa wala narabunia. Goa page agaa wai lo repaae aamere nipuna mea rapaasa aa narabualia. ¹⁷ Abia ora agaa page pare go agaa pagoa kogono palimi-daare raaname omalimi.

¹⁸ Neme nimi rayo-para nalalo. Dia, nina mapi-raarude aanu-para lalo. Pare go agaa madaare Gote-na buk madaa gupa adalimina: Aa meda ni raapu eta nalipa pare go aame ni rabuaniaalia. ¹⁹ Abia go yaenu abi napea pare agaa lagialoga go di epaliade raburi nimimi ni mea Repae Aa madaa kone rulaatepape. ²⁰ Neme ora agaa lagialo. Aa medame neme mea rapaato onaanu mealimiri ni page mealimi. Goa pea-ga nimimi ni mealimi rabu nimumi ni mea rapaasade Aapa page mealimi sa.

*Judas-me Yesu yada lore aanu ora mea katea
(Mat 26.20-25; Mak 14.17-21; Luk 22.21-23)*

²¹ Yesumi goa loare nipuna robaa-para kedaa pisu-daa agaa gupa sa: Neme nimi-para ora lalo. Aa medame nimina rikiraana pirua ni yada lore aanu mea waatea. ²² Goa sa rabu nimuna ini agaa-para one adala mone adala pirisimi-daa aapi-para ta pae kone isimi. ²³ Disaipel aa meda Jon-re Yesu re-para pirisa. Yesumi nipu raaname omesa. ²⁴ Goa pisa-pulu Saimon Pita-me ni-para

ini pobolo ridipiaawa aapi-para lama palo agaa mua lagisa. ²⁵ Goa pisa rabu nipumi neme Yesu ora re-para pua pirua lalo: Aa Mudu, nemere aapi-para lae ya? ²⁶ Yesumi lalo: Neme oge bret sapalae katoade aare go aa yaade. Goa loare oge bret mua Judas kasa. Go aare Saimon Iskariot-na si pirisa.

²⁷ Judas-me mo eta misa rabu Satan aipapulu nipuna robaa-para pua odobasa. Go rabu Yesu nipu-para lalo: Neme yada pulalo pali-daare aipapulu pape sa. ²⁸ Goa sa pare nimumi go agaana re waru napagesimi. ²⁹ Judas nipu mone paus surube aa ya-pulu nimumi Yesumi Judas ekeraa yawape eta kabola penaalo laketa kone isimi. Goa laketa palo medalomame Yesumi Judas madaa naraa onaanu oyae kata penaalo ta kone isimi. ³⁰ Pare Judas go eta mua sana amaa-nane aipapulu pisa. Go rabu ribaa yabasaaya.

Yesumi rekena agaa kagaa moge riaae aanu lakesa

³¹ Judas penaaloa Yesumi lalo: Abiare ni Onaanu Raapu Pirape Aana Siri nipuna epe paana puri mea waatea-daa adalimina. ³² Gore Gote-me nipuna epe paana puri ni madaa waatea-ga ni Onaanu Raapu Pirape Aana Si mada adalimina. Ora abia go nipumi waatea sa. ³³ Go rabu Yesumi lalo: Nina naakinu, abia oge rudupu yapi dina piramina. Oropere nimimi ni asapalimi pare ni paluade su-para mada naepalimi. Go agaare abade Juda onaanu page lakesude. ³⁴ Abiare neme nimi kagaa rekena agaa lagialo. Neme nimi madaa pedo pu raana omalo kone ia-rupare

nimina yagonu raapu kone padane go-rupa sua pipalepape. ³⁵ Nimimi onaa madaa pedo pu raana omalimiri pa onaa rayome nimiri nina disaipel aa-rupa pirualimi sa.

*Pita-me Yesu nipu masaa rilaawa gimalia
(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Luk 22.31-34)*

³⁶ Saimon Pita-me Yesu-para lalo: Aa Mudu, nere aa-para pali pae? Yesumi lalo: Ni palua-parare neme ni mada narata mea epali pare orope mada rata mea epali. ³⁷ Goa sa rabu Pita-me agaa gupa misa: Aa Mudu, ne raapu abia mada napalipa ya? Nimumi ne tu maomalimiri ni page tinawa sa.

³⁸ Yesumi lalo: Neme ni madaa ora mada omalua lo ora lae palo maarea. Neme ne ora lagialo: Yaa kuta mupaa narekeaina neme nina bi rana repo ni namakuaayo te sa.

14

Yesuri Aapa piri pope pora ria yaade

¹ Yesumi nipuna disaipel aanu-para lalo: Nimina robaa-para kone adaapu nasua kedaame omape kone page nasalepape. Nimimi Gote madaa kone rulaawa ni madaa page kone rulaatepape. ² Nina Aapana ada adaapu aaya-ga nimina pirape ada managola saata palua. Neme yaa agaa nalagialo. ³ Nimina pirape su pua managolaawa suare nimi mulalo epalua. Goa pea-ga niaa raapu piramina. ⁴ Ni palua-para nimimi pora mada adoa epalimi.

⁵ Tomas-me Yesu-para lalo: Aa Mudu, ne pali-parare abia namakuaatema. Akea pua niaame

adoa pamualima ya? ⁶ Yesumi nipu-para lalo: Niri nimina epape pora page ora agaana re page oro yaalo kagaa piraama laama popena re page pi. Ni padane go-rupa pi-pulu onaa medame pora rado meda asapuare Aapa piri-para mada napalia. ⁷ Nimimi ni ademe-pulu nina Aapa page mada adalimi. Gore abia ripima puare nimimi Aapa adoa nipu niminaaba piralimi.

⁸ Filip-mi Yesu-para lalo: Aa Mudu, neme Aapa niaa mea wala-ga niaame nipu padane adoa raaname omamona. ⁹ Yesumi lalo: Nimi raapuri oro adaapu piraarude. Gore Filip neme ni waru na-adae sa. Aa medame ni adea rabu Aapa page adea. Goa pea-ga akeane neme ni Aapa walaina lae ya? ¹⁰ Gore Aapa saa medaa pipa-para kone narulaaye? Neme lagiawade agaare nina agaa-daa dia. Aapa ni raapu pirua nipuna kogono pea. ¹¹ Aapa saa padane-para pirapa lo lagiawade-ga go madaa kone narulalimiri gore napiaa kogono neme pisude madaa kone rulaatepape.

¹² Neme nimi-para ora lagialo. Onaa rayome ni madaa kone rulalimiri neme pe kogono-rupa palimi. Nimumi goa puare kogono adaapupe rado meda page mada palimi. ¹³ Nimimi nina bi madaa oyae agaa mealimiri go yaenu mada gialua. Gore Aapana epe paana puri nipuna Si mada epenatea-ga adalimina. ¹⁴ Nimimi nina bimi beten temere neme oyae mada gialua sa.

Yesumi Holi Spirit epenatoa lo lakesa

¹⁵ Nimimi ni madaa pedo pu raaname omalimiri nina agaa mana waru ratalepape. ¹⁶ Neme Aapa-para agaa mealua-ga nipumi nimi raba

meape aa meda mea epenatea. Go aare ora agaana Holi Spirit ya-pulu oro yaalo nimi raapu padane-para piralia. ¹⁷ Pa su amaa onaanumi nipu na-adoa naniminaaeme-pulu mada namealimi. Pare nipu nimi raapu piru robaa-para rulatabalia-pulu nimimi nipu mada adalimi.

¹⁸ Gore ni palua rabu nimi agu raapo napiralimi. Niri nimi piri-para wala epalua. ¹⁹ Wala orope oge-daa go su amaa onaame ni wala na-adalimi pare nimimi ni mada adalimi. Go rabu neme oro yaalo piralua-pulu nimi page go-rupa oro yaalo piralimi. ²⁰ Go di raburi nimimi ni Aapa raapu piralipa-daa adalimi. Nimi ni raapu piralimiri ni page nimi raapu piramina. ²¹ Onaa rayome nina kagaa agaa mana pagoa mogealimiri nimumi ni madaa pedo pu raaname omalimi. Goa pua ni madaa pedo pu raaname omape onaanuri Aapame page nimu pedo pu raaname omea. Goa pua neme nimu madaa pedo pu raaname omoa nina kone mea waatoa.

²² Go rabu Judas medame nipu Judas Iskeriot aa-daa dia nipumi lalo: Aa Mudu, nena kone niaa-para mea waate pare akeane pa su amaa pimi onaanu page nawaate ya? ²³ Yesumi lalo: Gore aa medane ni madaa pedo pu raaname omalia-daare nipumi nina agaa mogealia. Goa palia-pulu Aapame page go aa madaa pedo pu raaname omalia. Goa pea-ga Aapa saa go aa nipu piri-para pua nipu raapu piralipa. ²⁴ Onaa rayome ni madaa pedo pu raaname naomalimiri nina agaa napageme. Goa pea pare go pagamede agaare ora nina-daa dia yapare Aapame ni mea rapaawa lagisa.

25-26 Go nimi raba meape aare Aapame ni madaa alopae aa meda epenatea. Go aare Holi Spirit ya-pulu nipumi nimi oyae rayo mogeawa neme aba lagi agaa page nimina kone-para mea saapiralia.

27 Niri nimi gimoa nimi kuma pi kone robaa-para inalo gialua. Neme go kuma pi kone giallo pare go su amaa piri onaanumi nimi guaemepa nagaayo. Goa pea-ga kone adaapu nasu paalame naomalepape. 28 Ni palua pare nimi piri-para wala epalua lagiawade agaare aba pagemedede. Nimimi ni madaa pedo pu raaname omola peme yaalore ni Aapa piri-para palua-pulu nimi pedo pu raaname omalimina. Nina aapa aa mudu ya-pulu nimimi go madaa pedo peme. 29 Gore abia agaa go lagi-alo-ga apo epapede di epalia rabu nimi ni mada kone rulalimi.

30 Go su amaa nimi raapu agaa adaapu nayoloa lagi-alo-ga. Dia-ga go su amaa piri onaanuna aa mudu Satan epalia. Goa pea pare nipuna purimi ni mada narabuaniaalia. 31 Gore neme Aapana agaa rayo mogeayo pare su amaa piri onaame neme Aapa madaa pedo pu raaname omalo-daa niminaalimina. Yapare baina rekalepa. Niaa go su gimoa baina.

15

Yesuri repena wain ria nona plane pia

1 Yesumi lalo: Niri ora wain ria nona plane. Nina Aapare go wain ope surubape maapuna aaraa pia. 2 Gore nina ope palaa rayome ini namadialiare Aapame go ope palaa pona tu

rubea. Pare medalomame ini adaapu etalia-pulu Aapame go palaana rikininu rayo yaadea. Goa puare go palaame epe-rupa aawa ini ora adaapu madialia. ³ Neme nimi-para agaa aba lagisude-pulu nimi repena palaa wae-rupa aina yadoa rube epe yaade. ⁴ Ni nimi raapu piruare niaa oro yaalo epe-rupa piramina. Niaa gupa napiralimare nimi ini namadialimi. Go palaare repena madaa waru naopaliare nipuna ini page mada maetaalia. ⁵ Niri repena ria nona plane pi pare nimiri go repenana palaa nona plane pimi. Aa meda ni raapu piralia-daare go aame nina agaa pagoa nipuna ini madialia. Goa pua nimimi go kogono agu raapo napalimi. ⁶ Aa medame saa raapu napiralipa-daare go aare pa repena palaa-rupa yado rubalia. Goa puare kaapu naloare nimu mea pua kiritaawa repena sulaa-para iralia.

⁷ Goa pea pare nimi ni raapu pirua nina agaa pago piralimiri gore nimina raana madaa beten teme yae mealimina. ⁸ Gore nimi opoa ini waru madialimi rabu nina Aapana bi minasaalimi. Goa palimiri nimi nina disaipel onaa-rupa piralimina. ⁹ Aapame ni madaa pedo pu raaname omea-rupare neme nimi madaa page go kone mapirayo. Nimimi go kone mua saapiralepape. ¹⁰ Nimimi nina agaa pago piralimiri nina pedo pu raana omape kone ru-para pimi. Gore neme Aapana agaa pago nipuna pedo pu raana omape kone muayo-rupa mealimina. ¹¹⁻¹² Nina agaa manare gupa: Neme nimi madaa pedo pu raaname ome-rupa nimina ame baaninu madaa page pedo pu raaname omape kone mealepape. ¹³ Aa medame

nipuna adami aa madaa pedo pu raana waru omaliare adami aa tu maomaatalo palimi rabu page nipu talepa teare gore ora epea pea. ¹⁴ Gore nimimi nina agaa pagalimi-daare nina adami onaa piralimina. ¹⁵ Goa pea-ga pagalepa. Kogono pi aanuri nimumi nimuna surube aa-na kone na-ademe. Goa pea pare Aapame ni lagi agaa rayo nimi lagiawade-pulu neme nimi-parare adami aa-na bi toa.

¹⁶ Nimimi ni abade namapiraasimi pare neme nimi aba nina epe kogono mapaawa ini adaapu madialiminalo mapiraasude. Go epe kogonona ininu oro yaalo pa madu aalia. Goa pea-ga nimimi nina bi madaa beten temere Aapame go yae gialia. ¹⁷ Goa pea-ga neme go agaa mana lagialo: Nimina ame baaninu madaa pedo pu raaname omalepape.

Moge riae aanuna agaa pageme onaame yada loralimi

¹⁸ Gore su amaa onaanumi nimi madaa pu imu-para wae rero pi kone salimiri nimumi ni madaa page go kone aba simi-ga niminaatepa. ¹⁹ Gore nimi go su amaa onaana ruru pimi-daare nimumi ora raaname omena nimuna si wane-rupa piralimina. Yapare nimi su amaa pirisimi rabu neme nimi yaaloa rado-rupa mapiraasu-pulu go onaanumi nimi madaa wae kone ini. ²⁰ Neme aba lagiawade agaa pagalepa: Gore kogono aamere nipuna aa adaa mada narabuaniaaya. Goa pea-ga nimumi ni tulalo pisimi-pulu nimi page tulalo palimi. Nimumi nina agaa pagalimiri nimina agaa page mada pagalimi. ²¹ Gore nimiri nina kone rulae onaa ya-pulu nimumi nimi page tulalo

palimi. Nina Aapame ni mea rapaasa-daa nanim-inaawa peme.

²² Neme nimu-para agaa nalakeloa pola pisu yaalore nimuna pupitagi ne kone nasaapirata peme. Yapare ni ipua lakesude-pulu nimuna pupitagi ne kone saapiruaeme. ²³ Gore aa medame ni madaa iaa aulalia-daare naa Aapa page go-rupa iaa aulalimi. ²⁴ Neme nimu piri napiaa kogono ora rado-rupa napula pisu yaalore nimuna pupitagi ne kone nasaapiraama laama palimi. Pare nina kogono adesimi pare nimumi ni-para naa Aapa saa raapu iaa auloame. ²⁵ Yapare goa pea-ga nimuna rekena agaa madaa aba tisimide-rupa abia epaade: Nimumi pa aama ni madaa ratu yawe kone suaeme pepa madaa tisa.

²⁶ Gore nimina raba meape aare Aapa raapu pirua epalia. Nipu ora agaana Holi Spirit ya-pulu Aapame mea rapalia rabu nimi piri-para epalia. Neme nipu Aapa piri-para mea penaatoa-pulu nipumi ni madaa agaa lagialia. ²⁷ Gore nimi page aba ripia ni raapu pirua abia page go-rupa pima-pulu nimimi page ni madaa agaa laketapape sa.

16

¹ Nimimi epe kone rulae agaa nagimaliminalo agaa abia lagiawade. ² Oropere nimumi nimi nimuna lotu ada amaa ratu talimi. Orope di meda epalia rabu nimi tu maomalimi-daa ora niaame Gote-na kogono pema kone sua palimi. ³ Nimumi Aapa saa lapo na-ademe-pulu go lawade-rupa palimi. ⁴ Pare neme go agaa lagialo-pulu nimuna

palimede di epalia rabu nimimi go agaana re niminaaba piralimina sa.

Holi Spirit-na kogono pea-rupa

⁵ Aba ripia nimi raapu epa pirisude rabu go agaa nalagisude. Pare abia nipumi ni abade mea rapaasade-para palua. Goa palua pare nimina rikinaana aa medame ne aa-para pali palo agaa nameme. ⁶ Aba lagiawade-pulu nimina robaa-para kedaame omoa pimi. ⁷ Yapare neme nimi ora agaa lagialo: Neme nimi gimoa paluare epe ta. Akeane epe ta toa ya? Gore ni napaluare Holi Spirit naepalia. Pare ni palua-ga nipu nimi piri-para mea epenatoa. ⁸ Gore nipu epalia rabu su amaa piri onaanumi pupitagi ne kone-para redepo ne kone-para Gote-na koso lape agaa-para go rayona re makuaaliminalo nipumi mea waatea. ⁹ Gore su amaa piri onaanumi ni madaa kone narulaeme-pulu nimimi pupitagi nape konna re na-ademe. ¹⁰ Goa pua ni Aapa piri-para ponoloa nimimi ni na-ademe-pulu nimumi redepo ne konena re na-ademe. ¹¹ Goa pua go su amaa piri aa mudu Satan madaa koso lape agaa aba lakesade-pulu nimumi koso lape konena re na-ademe. ¹² Nimi agaa adaapu lagialua pare nimimi mada napagalimi.

¹³ Yapare ora agaa ne Holi Spirit epalia rabu nipumi ora agaana re rayo mea waatea. Nipumi agaa lagialia rabu nipu agaa natea. Dia, pare agaa lagialia rabu nipumi pagaliade agaa-para orope epaliade yae-para lagialia. ¹⁴ Nipumi nina agaa pagoa nimi lagialia-pulu nipumi nina bi minasaalia. ¹⁵ Aapana oyaeyae rayore nina

saapiruayo-pulu neme nimi aba gupa lawade: Neme Holi Spirit lakene agaare nipumi nimi mea lagialia-daa makuaalimi.

Robaa-para kedaa saliare epe agaa pagalimi-daare raana alo palia

¹⁶ Yapi di rudu rabu nimimi ni na-adalimi pare wala orope ogesi-daa pirua nimimi ni wala adalimi sa. ¹⁷ Goa sa-pulu disaipel aa medalomame nimuna yagonu-para agaa gupa simi: Go ta agaana re-re akepu ta pae? Nipumi gupa laade simi: Orope ogesi-daa pirua nimimi ni na-adalimi laade pare orope wala nimimi ni adalimi laade simi. Go page nipumi gupa laade: Nina Aapa piri-para palua-pulu go agaa lagialo laade simi. ¹⁸ Goa laade-ga go agaana re akepu ya? Go agaana re niaa maarea simi.

¹⁹ Yesumi nipu agaa mulalo pisimi-daa adesa rabu nipumi nimu gupa lakesa: Gore orope nimimi ni ogesi-daa pirua na-adalimi pare orope wala nimimi ni mada adalimi lawade. Apo agaa madaa agaa mulalo pimi pae? ²⁰ Neme nimi-para ora lagialo. Nimimi odo adaa omoa re adaa teme pare go su amaa piri onaamere raaname omalimi. Nimina robaa-para kedaa palia pare orope nimina robaa-para i kone perekea wala raaname omalimi. ²¹ Go-rupa sa: Nogo naaki maditimi rabu onanumi nimuna madiape di rudu ta rabu onanuna pu robaa-para kedaa pea. Pare nimimi mo nogo naaki madu suare pedo pedo pua kedaa pi kone naimi. ²² Go-rupa abia nimuna robaa-para kedaa palia pare neme nimi wala adalua rabu nimi raaname omalimi. Gore

nimimi raaname omalimi rabu aa medame go raana omape kone mada namu palimi. ²³ Go di epalia raburi nimimi ni-para oyae meape agaa nateme. Neme nimi ora lagialo: Nimimi Aapa-para nina bina beten temere Aapame go oyae gialia. ²⁴ Abadere nimimi nina bi madaa beten nasimide. Goa pisa pare abia agaa mealimina go yae gialia rabu nimina robaa-para raaname waru omalimi.

Go su amaa ia wae yaemere nimi mada narabuaniaalia

²⁵ Neme saa agaame aba sude. Goa pea pare oropere saa agaa madaa natoa. Go rabu Aapana ora agaame lagialua. ²⁶ Go yapi di epalia raburi nimimi nipu-para nina bimi beten lamina. Gore nimimi beten teme rabu nimi raba minalo neme beten akolo toa ya? ²⁷ Aapare nipu nimi madaa pedo pu raaname omea-pulu nimi nagialia. Nimimi ni madaa raaname omoa ni Aapa piri-para ipisu-daa kone rulaarimi-pulu Aapame go kone ia. ²⁸ Gore Aapa piri gimoa su amaa ipisude-ga abiare su amaa gimoa aapa piri wala palua.

²⁹ Go rabu nipuna disaipel aanumi nipu-para lalo: Abiare neme saa pi agaa nalae pare agaa epe-rupa lagiaede. ³⁰ Abiare neme oyae rayo lagiade-daa niminaatema. Goa pea-ga aa medame agaa wala mada namealia. Goa pea-pulu ne Gote raapu pirua gimoa ipisi-daa kone rulaema. Yesumi lalo: Abia kone waru narulaeme sa?

³¹⁻³² Pagalepa. Abia di apo rudu yala-daa nimimi ni piri-para gimoare nimina ada padane padane pogola pua piralimi. Go rabu ni agu raapo

pitua. Yapare Aapa raapu pi-pulu ni padane napitua. ³³ Gore nimi ni raapu pirua nimina robaa-para kuma pi kone inalo apo agaa lagiawade. Go su amaa piri onaanumi nimi kedaa waru gialimiga paalame naomalepape. Neme go su amaa piri onaanuna wae kone mea rubalua sa.

17

Yesumi nipuna disaipele aanu beten la sa

¹ Yesumi agaa loa sana so yaa-para adasaawa lalo: Aapa, nina di rudu yala. Neme nena Si nipa epe paana puri gialiga neme page ne puri gialua. ² Gore neme su amaa onaa rayo surubape kogono giside-pulu nena giside onaanu oro yaalo kagaa piraama laama pope kone kaato. ³ Oro yaalo kagaa piraama laama pope agaana re-re gupa: Onaanumi ne ora Gote padane-ma kone rulaawa neme ni rapaasade Yesu Kraisi madaa page kone rulaeme.

⁴ Neme nina kogono pu kiritisu-pulu nena epe paana puri mea waasude. ⁵ Aapa-ya, aba su yaa laapo waria pisisipa-rupare nina epe paana puri isude-rupa abia wala giaina.

⁶ Go su amaa pirua nena disaipele onaanuri neme ni giside-pulu neme nena bi lakelo kiritisude. Nimu nena onaanu yapare neme aba rumaawa giside. ⁷ Gore nimumi nena agaa pago mogesimi-pulu neme ni oyae rayo gisidaa abia niminaame. ⁸ Neme agaa ni gisidere nimu aba lakesu rabu nimumi go agaa madaa

kone rulaeme. Abade ne raapu pirua ipisude-pulu nimumi ora agaa niminaawa neme ni mea epenaside-daa kone rulaeme.

⁹ Neme nimu madaa beten gupa laalua: Neme pa su amaa onaa madaa beten na-aato pare neme giside onaanuri nena onaanu ya-pulu nimu madaa beten laato. ¹⁰ Neme kone rulae onaare neme surubano-ga neme nina kone rulae onaa page surubaina. Goa pea-ga abia go onaanumi nina bi minasaaeme.

¹¹ Abiare ne piri epalua-ga ni su amaa piri aa dia yapare go onaanuri su amaa pimi. Ora epe Aapa-ya, nena puri pane bimi nimu surubape. Saa pirapade-rupare nimu page niaa padane-rupa piramina. ¹² Nena bi giside-ga onaa raapu piruare neme nena bina purimi surubesude. Neme nimu surubesu-pulu nimu padane-daa naeta palimi. Nena buk madaa aba tisarupare aa padane nipu aba etapasa. ¹³ Abiare ne piri epalua pare go su amaa piri onaana robaa-para ni madaa raana waru omalimi-pulu go agaa lagialo.

¹⁴ Neme kone rulae onaanu-para nena agaa lakesude rabu go su amaa onaanumi ratu yawesimi. Gore kone rulae onanuri ni raapu pimi-pulu go su amaare ora nimuna adaare-daa dia.

¹⁵ Gore abia neme kone rulae onaanu so yaa-para mea epainalo ne agaa namealo. Dia, pare neme nimu waru surubaina Satan-me nimu mada namabebolainalo beten laato. ¹⁶ Ni page nimu page niaana ora adaare go su amaa-daa dia-ga niaana adaare ora yaa-para aaya. ¹⁷ Nena agaare ora agaa ria ya-pulu go agaame nimu ne raapu

mada mapiraalia ¹⁸ Abade neme ni su amaa mea rapaside-rupa neme nimu su amaa piri onaa-para epe agaa laketapape loa lakelawa. ¹⁹ Neme nimu ora nena si wanenu piralimina kone sua ni mea pu lo ne lagialo.

²⁰ Pare neme go onaa padane madaa beten nato. Dia, pare onaa rayome epe agaa pago ni madaa kone rulaeme-daa beten laato. ²¹ Aapa-ya, Saa pirapanare imu page piramina. Goa puare su amaa onaame neme ni mea epenasi-daa kone rulalimi. ²² Neme ni giside epe paana puri padane-rupa nimu kasu-pulu saa padane pirisipa-rupa nimu page pu robaa padane-rupa su piralimi lo beten laato. ²³ Saame nimu raba mua pirina labana. Saa pipa-rupare nimuna pu robaa padane-rupa su prina lapana. Goa pea-pulu su amaa onaanumi neme ni mea epenaside niminaalimi. Go page neme ni madaa pedo pu raaname ome-rupa nimu madaa go plane kone saina.

²⁴ Gore Aapa-ya, Nemere aba go onaanu ni giside. Goa pea-ga ni piri-para epalimi rabu nimu saa raapu piramina kone salo. Go rabu neme epe paana puri ni giside-daa go paa ade. Gore su yaa nawarisu rabu neme ni madaa pedo pu raaname omeside. ²⁵ Gore redepo ne Aapa-ya, su amaa onaanumi ne na-ademe. Goa pea pare neme ne ade-rupa kone rulae onaame page ne ademe. ²⁶ Neme nena konei-rupa mua nimu lakelala pu piralua. Goa puare ni madaa pedo pu raana omape-rupa nimu page mogeteme. Goa puare ni nimu raapu piralua.

18

Yesu aditalo ripinaasimi

(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Luk 22.47-53)

¹ Yesumi beten aba loare nipuna disaipel aanu raapu go su gimoa oge ipa Kidron pua kenaasimi. Go su-parare maapu meda isa-ga Yesu nipuna disaipel aanu raapu go maapu-para pisimi. ² Yesuna disaipel aanu raapu mo maapu-para aba kiritisimi-pulu Yesu madaa kawae mardini aa Judas-me page mo maapu aba adesa. ³ Juda aa medaloma maapu-para lamua pisa. Go ipisimi aanuri soldia aanu-para lotu ada surube plisman-nupara nimu Judas raapu pisimi. Go surube aanuri Gote-na miru irae aa mudunu-para Ferisi aanumi page mea repaasimi. ⁴ Yesumi oyaeyae rayo nipu madaa epenalo adesa-pulu nipumi go aasimi aanu-para lalo: Gore nimimi aapi asapimi?

⁵ Nimumi lalo: Nasaret su-para piri aa Yesu simi. Nipumi lalo: Ni yaade sa. Go rabu yada robe aa Judas nimu raapu aasa. ⁶ Gore Yesumi ni yaade sa rabu nimu pogolasaawa simina su amaa lopesimi.

⁷ Yesumi nimu agaa wala misa: Nimiru aapi asapimi pae sa. Nimumi lalo. Nasaret su-para piri Yesu simi. ⁸ Yesumi lalo: Nimiru ni asapeme-daa lagiawade. Nimimi ni adasaarimiga go disaipel aanu mea penaatapa. ⁹ Yesumi gupa sa: Aapa, neme giside onaanuri ora padane naetapalimi. Nipumi nimu go aba lakene agaana re ora adaminalo nimu mea penaatapa lo lakesa.

¹⁰ Go raburi Saimon Pita-me nipuna rai kutu mua Gote-na miru irae aa muduna kogonome adini naaki meda nipuna aane popo ki-nane karapu tu rubisa. Go kogono adini naakina biri Malkus. ¹¹ Goa pisa-pulu Yesumi Pita-para agaa gupa lakesa: Neme mo rai kutu nipuna ada-para wala paba. Nina Aapame ni mea gi kap-na kedaa pi yaere mada nanalua kone sae ya?

Yesuri Anas piri mea pisimi

¹² Go raburi soldia aanuri nimuna surube aa mudu page Juda aanuna plisman-nu page nimumi Yesu ripinaawa opeme rogaasimi. ¹³ Goa pua Anas piri-para mea pisimi. Go maali runanere Kaiafas nipu Gote-na miru irae aa mudu pirisa. Nipuri Anas-na akua pirisa. ¹⁴ Go aamere aba Juda aanu-para gupa lakesa: Aa padanemame onaa rayo raba mulalo nipu omalia-daare ora epe ta sa.

*Pita-me lalo: Yesuri ni na-ade sa
(Mat 26.69-70; Mak 14.66-68; Luk 22.55-57)*

¹⁵ Saimon Pita Jon saa laapome Yesu rata mea pisipa. Gote-na miru irae aa mudumi nipu aba waru adesa-pulu ni Yesu raapu ni Aa Mudu-na ada gaa-nane pua pirisipa. ¹⁶ Goa pisa pare Pita amaa-nane pora gaape regepea pirisa. Go rabu nipu Gote-na miru irae aa mudumi adesa-pulu nipu amaa-nane wala pua mo pora gaape surube ona agaa lakesu. Go rabu nipumi Pita runane mea ipisa. ¹⁷ Go rabu pora gaape surube oname Pita-para gupa lakesa: Ne page mogo Yesuna disaipel aa kone salo. Pita-me lalo: Nidaa dia sa. ¹⁸ Go rabu ora upaa pisa-daa kogono

aanumi page plisman-numi page repena meda irua adesimi. Goa pea-pulu Pita nipu nimu piri-para pua rekaawa repena adala pirisa.

*Gote-na miru irae aa mudumi Yesu agaa misa
(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Luk 22.66-71)*

¹⁹ Go raburi Gote-na miru irae aa mudumi Yesu-para nipuna disaipel aanu madaa nipuna moge riaae agaa page agaa misa. ²⁰ Yesumi lalo: Neme kudiri pi kone nasaapirawa. Nina disaipel aanu agaare lotu ada-para Juda aanu kiritasimi rabu go-para lakesu. ²¹ Goa pawa-pulu akeane ni agaa meae ya? Agaa pagemedede onaanu agaa meape. Abade nimumi nina agaa pagesimi-pulu nimu agaa meape.

²² Yesumi goa sa rabu polisman medame Yesu kimi paara tua sana lalo: Akeane Gote-na miru irae aa mudu-para ero agaa lae pae? ²³ Yesumi lalo: Neme agaa wae laware go piri onaanu-para go agaa lakelape. Yapare neme ora agaa lakelawa-ga niri akolo tae?

²⁴ Goa sa rabu nipu pena adibaina Anas-me Gote-na miru irae aa Kaiafas piri-para mea pisa.

*Pita-me Yesu ni na-ade lo rana laapo sa
(Mat 26.71-75; Mak 14.69-72; Luk 22.58-62)*

²⁵ Pita pirua repena adala pirina go pirisimi aa medalomame nipu-para lalo: Go aa page nipuna disaipel aa kone salema simi. Pare Pita-me yaa agaa gupa sa: Ni-daa dia sa.

²⁶ Goa pua Gote-na Miru Irae Aa muduna kongo aa medame Pita adoa lalo: Nere neme adawade rabu nipu raapu mo maapu aaripide kone salo sa. Goa sade aare abade Pita-me aane

karapu tu rubisa aa-na ruru piri aa ya-pulu adesa.
²⁷ Go rabu Pita-me wala lalo: Ni-daa dia sa. Goa sa rabu yaa gula rekoa agaa sa.

Yesu aa mudu Pailat piri mea pisimi
 (Mat 27.1-2,11-14; Mak 15.1-5; Luk 23.1-5)

²⁸ Go rabu nimumi Yesu muare Kaiafas-na ada gimoa mo namba wan gavman-na ada mea pisimi. Gore ora yapi lapaasa rabu Juda aanumi yogane oto napinalo ruru rado piri gavman madaa niti pua ru-nane napisimi. Yogane oto pi yaalore Juda aanumi Pasova eta mada naneme.

²⁹ Goa pisimi rabu aa mudu Pailat-me nimu madaata pua amaa-nane aawa lalo: Go aare akeane aditalo pame pae? ³⁰ Nimumi lalo: Go aamere wae yae meda napula pea yaalore ne piri-para mada namea epola pema simi.

³¹ Pailat-me nimu-para lalo: Gore nimimi nimina nipu mea epame-rupa nimina koso lape agaa nipu madaa tapape. Gore nimina kogono sa. Pare Juda aanumi lalo: Gore niaame aa meda tu maomape-nare rekena agaa ia-pulu mada natalima simi. ³² Go agaa madaare abade Yesumi nipuna omape agaa lo mapaata sa-rupa lakesa-pulu abia go agaa ora ya talo pisa.

³³ Go raburi Pailat gavman ada ru-nane wala pua Yesu-para lalo: Nere Juda aanuna aa mudu?

³⁴ Yesumi lalo: Go laede agaare ora neme lae yapae aa medalomame lagiame-daa lae ya?

³⁵ Pailat-me agaa gupa abusa: Niri Juda aa pi kone sae ya? Gore nina ruru-para nimuna miru irae aa mudunu page nimumi ne ni piri-para mea epame yaade. Goa pea-ga abade neme ake pisa pae?

³⁶ Yesumi lalo: Nina surubape suri go suna-daa dia. Go su amaa onaa surubola pulape yaalore naa disaipel onaanumi ni raba minaloa yada pula pema. Goa pula pema pare Juda aanumi ni madaa namealimi. Dia, su amaare nina surube su-daa dia sa. ³⁷ Goa sa-pulu Pailat-me agaa gupa misa: Nere onaa rayona aa mudu yapae sa. Yesumi lalo: Nena laede-ga ni aa mudu pi. Gore neme ora agaa laketalo pere amame ni madini rabu go su amaa epa pirua go kogono padane pe. Goa pua onaa rayo ora agaana pora mogealimiri nina agaa pageme sa. ³⁸ Go raburi Pailat-me lalo: Ora agaare ake yapae?

Aa mudu Pailat-me Yesu repena polopeana tamina sa

(Mat 27.15-31; Mak 15.6-20; Luk 23.13-25)

Go raburi Pailat amaa-nane pua Juda onaanu piri-para pua lalo: Neme go aa-na waea meda na-adawade. Akeane tu maomatepape toa ya? ³⁹ Go raburi nimumi Aapa akuanuna kone mogea Pasova yapi di rabu kalabus ada pati aa meda esepeatalo pisimi. Goa pea-ga Pailat-me lalo: Go Yesu Juda aanuna aa mudu esepeano yapae abi tapa sa. ⁴⁰ Goa rabu nimumi puri paloa gupa simi: Go aa ora dia. Mo aa Barabas esepe rapaaina. Go aa Barabas-re nipumi pora pamua onaa tua oyae paake no pisa pare go aa esepeaina simi.

19

¹ Goa simi rabu Pailat-me Yesu mea epenasa rabu aipuyame kudu tisimi. ² Go rabu soldia aanumi ope ititumi raguna meda waria Yesuna aalu madaa maadipasimi. Goa puare nimumi

mamina kane mua Yesu madaa maraasimi. ³ Goa pua nimumi nipu-para lalo: Juda aanuna aa muduri abia epe-rupa pirape simi. Goa loare mo Yesu nipu ki paarame pua tisimi.

⁴ Pailat-re nipu ada gimoa wala amaa pua sana lalo: Adalepa. Nipu madaa wae yaenu meda na-ade-pulu nipu amaa-nane lamua epalua-daa adamina sa. ⁵ Gore Yesu nipu amaa puare nipuna ope ititu raguna maadipae-para kane mamina-para page maraasa. Go rabu Pailat-me onaanu lakesa: Go aa adalepa sa.

⁶ Gore Gote-na miru irae aa mudunu-para plisman-nupara go rayome Yesu adoa gupa simi: Nipu repena polozea madaa nil-mi taminapa. Nipu repena polozea-para nil-mi taminapa simi raburi Pailat-me nimu-para lalo: Gore nimina kogono-ga mua repena polozea madaa nil-mi talepa. Nipu madaa wae yae meda na-ade-ga nimina mea talepa sa. ⁷ Juda aanumi lalo: Niaana rekena agaa madaare go aa nipu Gote-na Si laa-pulu niaame rekena agaana pora ratua nipu maomalima simi.

⁸ Pailat-me go agaa pagoare paalame waru omesa. ⁹ Nipuna gavman ada ru-nane puare Yesu-para lalo: Nena suri aa-para pirua epae? Pare Yesumi agaa na-abusa. ¹⁰ Goa pua Pailat-me nipu-para lalo: Akeane ni agaa nalagiae ya? Ni aa mudu ya-pulu ne mada mea rapalua palo ne repena polozea madaa taminalo page neme mada toa sa.

¹¹ Yesumi lalo: Gote-me ni surubenalo puri gula pisa yaalore neme go mada gula pisu. Goa pea-ga abade ni ne piri-para mea epamede aare nipuna

pupitagi ne kone ora adaape saapira. ¹² Pailat-me go agaa pagoa kone adaapu sua Yesu repaalua kone isa. Pare Juda aanumi gupa yaasimi: Neme go aa repaaliri ne ora namba wan gavman Sisar-na adami aa-daa dia simi. Go aare nipu aa mudu laa-pulu nipuri Sisar-na iaa pia simi.

¹³ Pailat-me go agaa pagoare nipumi Yesu so amaa-nane lamua ipisa. Goa puare nipuna koso pagape reke madaa pua pirisa. Go pisimi su madaare biri Aana-me Warini Pora simi. Juda aanuna Hibru agaa madaare Gabata bi maasimi.

¹⁴ Goa pisimi rabu naare rikiraana aina ekeraa adaa eta Pasova nape yapi di epalia. Go rabu Pailat-me Juda aanu-para lalo: Nimina aa mudu adalepa sa. ¹⁵ Nimumi puri paloa gupa yaasimi: Nipu tamina nipu tamina pu simi. Repena polopea madaa nil-mi taminapa simi. Pailat-me nimu agaa gupa lakesa. Gore nimimiri nimina aa mudu repena polopea madaa tu maomamina kone saleme? Goa sa rabu miru irae aa mudunumi lalo: Ora aa mudu padane pia go aare Sisar yaade simi. ¹⁶ Go rabu Pailat-me Yesu mea pua kasa rabu repena polopea madaa tulalo mea pisimi.

*Yesu repena polopeana nil-mi tisimi
(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Luk 23.26-43)*

¹⁷ Goa pua nimumi Yesu mea pisimi. Mea pisimi rabu Yesu repena polopea mariaawa lamua pisimi. Goa puare nipu su rado-para mea pisimi. Go pisimi suna biri Aa Aalu Rogaae Su teme. Go suri Hibru agaamere Golgo ta bi maasimi. ¹⁸ Go su-parare nimumi nipu repena

polopea madaa nil-mi tisimi. Tisimi rabu wae aa lapo page repena polopea madaa tua Yesuri rikiraana tisimi.

¹⁹ Go rabu Pailat-me pepa meda tua so repena polopea rugini mudiasa. Go pepa madaa agaa gupa tua mudiasa: Nasaret su-para piri Yesuri Juda aanuna Aa Mudu yaade. ²⁰ Gore Yesu nipu tisimi-parare adaare adaape meda re-para aasa-pulu Juda adaapumi mo pepa dipisimi. Go pepare Pailat-me Juda agaa-para Rom agaa-para Grik agaa-para tisa. ²¹ Gupa tinaloa miru irae Juda aa mudunumi Pailat-para lalo: Gore nipu Juda aanuna aa mudu lo pepa madaa natu saabape simi. Pepa gupa tape simi: Go aame lalo: Ni Juda aanuna Aa Mudu yaade laa tape simi.

²² Goa simi pare Pailat-me lalo: Mo pepa madaa tawade agaare naperekealepape sa.

²³ Mo soldia aanumi Yesu aba repena polopea madaa tu maomaawa simina mo Yesuna mamina rekepua 4-pela rumaasimi. Goa pua etaa rini aa maala pirisimi. Nimumi nipuna mamina misimi pare go mamina rabula palae dia. ²⁴ Goa pua-ga soldia aanumi lalo: Go mamina-re adaalupe ya-pulu nariripiamina. Go mamina kasa pua aa padaneme mina simi. Goa pisimi-daa Gote-na agaa i buk madaa agaa gupa isa: Nimumi nina mamina oyae mea rumaawa go madaa kasa pua misimi. Pepa madaa gupa tisa-pulu soldia aanumi goa pisimi.

²⁵ Tisimi rabu go aanu nimu Yesuna repena polopea re-para pua rekaasimi. Yesuna agi-para nipuna papa-para nipuna agina yago Maria laapo page go rayo pirisimi. Go yago laapo medare

padane Klopas-na ore pirina medare nipuna bi Mari Makdala bi ma-asimide ona pirisa. ²⁶ Gore Yesumi nipuna agi aaraa lapo Jon page adoa agi-para lalo: Go ona gore nena naaki sa. ²⁷ Goa loare Jon-para lalo: Go onare nena ama pia. Goa sapulu neme nipuna agi nina ada-para lamua pua pisu.

Yesu ini adupisa

(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Luk 23.44-49)

²⁸ Go raburi Yesumi nipuna kogono dia sa-daa goa sa: Ni ipa nalame omalo sa. Nipuna agaa aba Gote-na buk madaa isa-pulu go agaa lakesa. ²⁹ Goa sa rabu rero pi ipa meda kap-para pira palae isa. Soldia aanumi lubi omae nona plane yae meda mua go yaeme oge kap-para rero pi ipa meda pua kasimi. Goa puare nimumi repena uni madaa rukataawa Yesu nipu nenalo manaasimi. ³⁰ Yesumi rero pi ipa noa lalo: Nina go su amaa kogono ora dia yaade sa. Goa loa sana nipuna aalu adaniaawa sana ini adupisa.

Yesuna perani ramame awesimi

³¹ Go raburi Juda aanumi Pailat agaa gupa misimi: Niaame mo repena polopea madaa ti aanuna aa uni ugituare niaa aaro mea ria pomona simi. Gore ekeraa-nanere nimu Kitu Pirape Yapi kone isimi-pulu apo aa ronu repena polopea-para pa saabaliare o yalia kone isimi. ³² Pailat-me e sapulu soldia aanumi mo Yesu raapu nil tisimide aa laponu kibu rodope tisimi. ³³ Goa pua nimu Yesu nil tabae-para kibu ugitula ipisimi. Goa pisa pare nipu aba ini adupisa-daa adesimi. ³⁴ Goa pisa pare soldia aa padaneme nipuna ramame

Yesuna perani-para awenaloa yaapi ipa laapo* aipapulu raa kilipisa. ³⁵ Ni Jon-re neme waru adesu-pulu lagi alo. Gore niaame nipu laketema agaa ora agaa kone sua niminaamina. Goa pua nipumi page kone mada rulalimi. ³⁶ Soldia aanumi go pasimi-anuri Gote-na buk madaa gupa isa: Nipuna uni meda mada nakopetaliminalo buk madaa gupa isa-daa agaa ratisimi. ³⁷ Gote-na agaa meda buk madaa gupa ia: Onaanumi nimina ramame awede aa adalimina tu ia.

*Yesu aana apedaa matmat-para rogaasimi
(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Luk 23.50-56)*

³⁸ Gore Yesu aba rogaata loare adaare Arimatea su-para piri aa Josep nipumi Pailat lakeloa Yesu nipuna ro rita pono sa. Go Josep-re nipumi no Juda aanu madaa paalame omea-pulu nipumi kudiri pi kone sua Yesu madaa kone rulas. Pailat-me e sa-pulu nipumi ria pisa. ³⁹ Gore Nikodemus-mi page go aa abade ribaa Yesu piri-para ipisade aare nipu Josep raapu pisa. Nipumi repena ipaa-para repena yo rado meda-para go yae lapo mea pisipi. Go yaenuna kedaare 30 kilo nona plane mea pisipi. ⁴⁰ Go aa laapome Yesuna ro mua apo repena ipaa yo lapo sapalae mamina-para roгаа rua pisipi.

⁴¹ Mo Yesu repena polopea madaa tisimide re-para maapu meda saabaasa. Go maapu-parare aana apedaa matmat kagaa meda isa. Go aana

---

* **19:34:** Yesuna peraani-para ramame awesimi rabu yaapi-para ipa kagaa karerene lapo koyasa adesare Yesu nipuna kone mapiraawa raana omesa-daa aame adalo pisa. Gore Jon 19.26-27 agaame page ta-rupa ada.

apedaa-para aa meda aba narogaasimi. ⁴² Gore Juda aanuna Kitu Pirape Yapi diri ekeraa-rupa ya-pulu Yesu ro go re-para isa aana apedaa-para rogaasimi.

20

Yesu wala rekesa

(Mat 28.1-8; Mak 16.1-8; Luk 24.1-12)

¹ Gore adaa oro rabu ribaa pa yabaina Makdala su-para piri Maria mo aana apedaa matmat-para ipisa. Go rabu nimumi go aana apedaa pora gaape aba lobapaina mo-pare aawa adesa. ² Go rabu Maria-me aloma ipua Saimon Pita-para ni Jon Yesuna raaname ome disaipel aa saa-para lalo: Aa Mudu-na rodere aba mea ria puamena-ga aa-para pua ru imi pae maarea sa.

³ Goa sa rabu Pita saa lapo nipu gimoa mo aana apedaa matmat-para adola pisipa. ⁴ Gore Pita saa lapo aloma pisipa pare neme Pita maorope yawoa aba aloma pisu. ⁵ Ni mo apedaa-para pua none patabaawa rogaae mamina adesu pare no ru-nane na-adola pisu. ⁶⁻⁷ Pare Saimon Pita-re orope aapu-nane ipuare mo apedaa-para ora odobaawa pua adesa. Nipumi rogaae mamina padane isa-ga adesa. Goa pua mo mamina medaloma raapu naisa pare nipu pakipu palae isa. ⁸ Go rabu aana apedaa-para ni aba aloma pua neme odobaawa ru-nane pua adesu-pulu kone rulasu. ⁹ Gore Gote-na buk-mi Yesu wala rekalia sa pare saame naniminaasipa. ¹⁰ Goa puare saa disaipel aa lapore ada wala pisipa.

*Makdala su-para piri Maria-me Yesu adesa
(Mat 28.9-10; Mak 16.9-11)*

¹¹ Maria aana apedaa repaa-nane pua rekaawa re lala aasa. Re pa lala aawa sana nipu kubuni-aawa aana apedaa ru-nane adaniaasa. ¹² Go rabu nipumi mamina yaako pi maarae ensel laapo adesa. Go ensel laapore Yesu ro rogaasimi-para pirisipi. Medare aalu-nane pirina medare olake-nane pirisa. ¹³ Go ensel laapome Maria-para lalo: Go ona, akolo re lae? Oname lalo: Nina Aa Mudu mea ria pisimina-ga aa-para mea ru imi pae? ¹⁴ Goa loare nipu wala pereke tuare Yesu rekesadaa adesa pare go aa Yesu ora naniminaasa.

¹⁵ Yesumi nipu agaa gupa misa: Go ona, neme akeane re lae? Nere aapi asapi? Maria-na konere go aa mo maapu surube aa kone sua nipu-para lalo: Aa adaa, nipu aa-para ria puame? Nina mea rita pono ni lagi. ¹⁶ Yesumi nipu-para lalo: Maria sa. Goa sa-pulu Maria pereke tua Juda aanuna agaame Rabonai yaasa. Go bina re-re ada agaame tisiaa simi. ¹⁷ Yesumi nipu-para lalo: Nina Aapa piri-para abi nape-pulu ni nasaapirainaga nina amenu gupa pua lakelape: Ni so yaa-para puare niaana Aapa piri wala palua. So yaa-parare niaana Aapa Gote piri palua lo lakelape.

¹⁸ Goa sa-pulu Makdala su-para piri ona nipu puare niaa disaipel aanu-para gupa epa lagisa: Neme Aa Mudu adawa. Nipuri niaana Gote piri-para palua lagia.

*Disaipel aanumi Yesu wala adesimi
(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Luk 24.36-49)*

¹⁹ Go adaa oro rabu naare pabola pulaina niaa disaipel aanuri Juda aanu paala omesima-pulu ada ru-nane kiritaawa pora gaape garulaawa pirisima. Go rabu Yesu nipu pa ipua niaa piri-para epa aawa lalo: Nimina lo robaa kuma pu ina epe kone su piralepape. ²⁰ Goa loa sana nipuna ki laapo-para perani page mea waasa. Go rabu niaame Aa Mudu adesima-pulu raaname omoa pedo pedo pu pirisima. ²¹ Go raburi Yesumi niaa-para wala lagisa: Nimina lo robaa epe kumapu ina piralepape. Aapame ni mea epenasa-rupa neme onaanu piri-para mea repaalua. ²² Goa loa sana nipuna popome niaa madaa komo polo paboa lalo: Nimimi Holi Spirit mealepa. ²³ Onaa rayona wae yaenu raakepe rubalimiri go wae yaere ora dia yalia. Goa pua narakepe rubalimiri go wae yaere namea rabuniaalia sa.

Tomas-me Yesu adesa

²⁴ Yesu niaa piri-para ipisa rabu disaipel aa padane-mare napirisa. Go aare Tomas pare nipuna bi medare Didimus. ²⁵ Go aa napirisa-pulu niaame nipu lagesima: Paga, niaame Aa Mudu adama sima. Pare Tomas-me lalo: Gore nipuna ki madaa nil-mi tide kodo page nipuna perani-para nil-mi tide kodo oraalua-daare go rabu kone rulalua sa.

²⁶ Wala sarara meda penaaloo niaa disaipel aanu ada ru-nane pirisima. Go rabu Tomas niaa raapu pirisima. Niaame pora gaape garulasima pare Yesu niaana rikiraana epa opapaawa lalo: Nimina lo robaa kumapu ina piralepape. ²⁷ Goa loa sana Tomas-para lalo: Nena kimi nina ki kodo oraa. Ora oraawa adape. Gore oraaware

nena ki ridulaawa nina perani-para tide kodo page oraape. Nere kone laapo nasape. Ni madaa kone rulape. ²⁸ Go rabu Tomas nipumi lalo: Nina Aa Mudu loa nina Gote sa. ²⁹ Yesumi nipu-para lalo: Neme ni adae-pulu ni madaa kone rulaate? Onaanumi ni na-adoa kone rulalimide onaare nimu raana omoa piralimina sa.

Go dipiae buk-na re

³⁰ Yesu napiaa kogono medaloma pisa rabu niaa disaipel aanumi adesima. Goa pisa pare go buk madaa rayo natu ima. ³¹ Pare go buk-para iade agaare nimimi Yesu ora Gote-na Si page ora Gote-na Mea Repae Aa kone rulaminalo tisude. Goa pua go kone nimuna robaa-para maodobaawa nipuna madaa kagaa piraama laama palimi.

21

Disaipel aa 7-pela nimumi Yesu adesimi

¹ Oropere niaa nipuna disaipel aanu ipa ini Taiberias repaa-nane pirisima rabu Yesu ipisadaa niaame nipu adesima. ² Niaa piri-para gupa ipisa. Yesu nipuna disaipel aanu Saimon Pita-para Tomas nipuna bi meda Didimus-para Nataniel-para pirisima. Go aa Nataniel nipuri Galili adaa su robo ru-nane Kana adaare-para madini aa pirisa. Gore nipu-para Sebedina naakinu-para aa meda laapo-para niaa rayo padane-para pirisima. ³ Go rabu Saimon Pita-me niaa-para lalo: Neme ena mula pulu sa. Goa sa rabu neme lalo: Niaa page baina sima. Goa loare

niala ipunu madaa pua pirisima. Goa pirisima pare go ribaa ena padane-daa meda namisima.

⁴ Gore naare opapatalo palaina Yesu nipu no ipa repaa-nane epa reka aasa. Reka aasa pare niaame Yesu kone-daa naisima. ⁵ Go rabu nipumi niala agaa misa: Nopo naaki-repaaya, nimimi ena medaloma meame? Niaame lalo: Nameama sima. ⁶ Go rabu nipumi lalo: Nimina ena agona mo ipunu popo ki-nane lopatepa sa. Goa puare go agona-para ena rulataboa enana kedaa pisa rabu ipunu ru-nane mada nayolasaasima.

⁷ Go raburi neme Jon Pita lakesu: Go aare Aa Mudu sude. Gore Saimon Pita-me nipuna mamina kolo ruboa kogono pala aasa. Yapare nina agaa pagoare nipuna mamina maraawa ipa-para pua pogoloa ki sama pua Yesu aasa-para pisa. ⁸ Niala disaipel aa medalomare ipunu madaa piruare mo ena agona apalae mea pisima. Niala ipa repaa adaalu pu napirisima-pulu disaipel aanumi mo ena agona ogesi adaalu (gupa 100 mita) yolasaasima.

⁹ Niala ipa repaa-nane ipisima rabu repena meda rala aasa-daa adesima. Go-para ena-para bret-para go repena sulaa-para iraba aasa-daa adesima. ¹⁰ Go rabu Yesumi niala-para lalo: Meamede ena medaloma mea ipulupa. ¹¹ Goa sa-pulu Saimon Pita nipu mo ipunu madaa pua sana mo ena agona yola ria ipisa. Go ena agona-parare ena ora rulatabesa pare agona narugulatabisa. Gore ena dipisima pare ena 153-pela pirisa-ya.

¹² Go rabu Yesumi niala-para lalo: Epa nalepa. Goa sa pare niaame nere aapi yapae lo gupa nasima. Ora Aa Mudu niminaasima-pulu agaa

nasima. ¹³ Go rabu Yesumi bret mua niaa gisa. Mo ena page goa pisa-daa mea misima.

¹⁴ Yesu matmat madaa aba rekoa puare niaa piri-para rana repo ipisa-daa adesima.

Yesu Pita laapo agaa sipi

¹⁵ Niaa eta aba noare Yesumi Pita-para lalo: Nere Jon-na si Saimon yaade. Ni madaa pedo pi kone guaayere go konemere disaipel aanuna go kone maoge yaape? Pita-me lalo: Aa Mudu, neme ne madaa pedo waru pe sa. Yesumi nipu-para wala lakesa: Nina sipsip sinu suruboa eta kalape sa.

¹⁶ Wala rana laapo Yesumi lalo: Jon-na si Saimon-re neme ni madaa pedo pu kone waru suaaye pae? Aa Mudu, neme ne madaa pedo ome-daa ade sa. Yesumi nipu-para lalo: Gore neme nina sipsip menanu eta kalape sa.

¹⁷ Wala rana repo Yesumi Pita-para lalo: Saimon ne Jon-na si nemere ni madaa pedo pu raaname ome ya? Gore Yesumi rana repo agaa misa-daa Pita-me odome omoa lalo: Aa Mudu, neme oyae rayo ade-ga neme ne madaa pedo pu raaname ome-daa niminaate sa. Yesumi nipu-para lalo: Gore nina sipsip menanu suruboa eta kalape.

¹⁸ Ne-para ora agaa lagialo. Ne ogege aa pirisi rabu nena kone sua aako aapu lapo yamoa pora pamisi. Pare ne yomagae pirali rabu nena ki ridulainaloo aa medame ki adia nipuna kone sua ne mea palia. ¹⁹ Yesumi go saa agaa sa-daare orope Pita-na omape di rabu nimumi ki adia tu maomalimalo pare Gote-na bi minasaalia sa.

Go rabu Yesumi Pita-para lalo: Ni rata mea ipu sa.

Yesu Jon lapo agaa sipi

²⁰⁻²¹ Abare ni Yesu re-para pirua eta nisipa rabu Pita-me agaa gupa misa: Aa Mudu, nena kawae madini aare aapi yapae? Gore abia Pita-me pereke tua ni adesa rabu nipumi lalo: Go aa madaare ake palia ya? ²² Yesumi lalo: Gore nipu pa pirina epalua kone sanore nena kogono ya? Ne-para lawade ni rata mea ipu. ²³ Yesumi go agaa sa-pulu ni mada naomaluaade remaa lakesa pare Yesu gupa nasa. Dia, nipu pirina epalua kone saluare nena kogono yapae lo gupa sa.

²⁴ Ni Jon neme go oyaenu madaa remaa lagisude. Neme page pepa madaa tisu. Go agaa madaare Yesu ora agaana re adema.

²⁵ Pare Yesumi kogono medaloma adaapu pisa. Go kogono rayo rado rado pepa tulalo palimare go su amaa buk ora rulatabalia kone salo.

Ni Jon go buk tisude. Go yaade.

xcv

**Gotena Epe Agaa
Portions of Genesis, Ruth, Proverbs, Ecclesiastes, and
The New Testament in the West Kewa Language of
Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples West Kewa long
Niugini**

copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea in cooperation
with Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: West Kewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

First edition © 1973 The Bible Society in Australia

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 9 Oct 2020

faa531d0-f958-545a-ad6f-3ea7c18ff313